

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Erbovní galerie Nové radnice v Brně – dokumentace a restaurování

Bakalářská práce

Olomouc 2017

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. PhDr. Hana Myslivečková, CSc.

Vypracovala:

Bc. Lenka Burešová

Čestné prohlášení

*Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením
doc. PhDr. Hany Myslivečkové, CSc. s využitím uvedených pramenů a literatury.*

V Olomouci, dne 21. 4. 2017

.....

Lenka Burešová

Poděkování

*Děkuji paní doc. PhDr. Haně Myslivečkové, CSc. za pomoc při vedení bakalářské práce.
Mé poděkování patří též paní PhDr. Haně Jordánkové z Archivu města Brna, za spolupráci
a cenné rady v badatelské činnosti.*

Obsah

Úvod a směřování práce	5
1. Historická část	7
1.1. Z historie bývalého Zemského domu a jeho soudnice	7
1.2. Moravský zemský sněm	10
1.3. Moravské zemské soudy	11
1.4. Nejvyšší moravští úředníci	12
1.5. Původní místo osazení a autorství erbovní galerie	14
2. Katalog erbovní galerie	17
2.1. Erby čtyř pánů vně rytířského sálu v otevřeném vstupním vestibulu	18
Kašpar Schönauer	19
Jan Munka starší z Ivančic a na Troubsku	20
Jan Mendl z Kolsdorfu	21
Fridrich ze Žerotína a na Židlochovicích	23
2.2. Erby uvnitř tak zvaného Rytířského sálu	24
Kašpar Koňas z Vydří a na Budči	25
Bartoloměj Vanecký z Jemničky a na Valči	26
Mikuláš z Hrádku a na Novém Zámku	27
Fridrich z Náchoda a na Horních Dunajovicích	28
Jetřich z Kunovic a na Uherském Brodě	29
Hanuš, hrabě z Hardeka a z Kladska, v Mochlandu a na Letovicích	30
Tas Meziříčský z Lomnice a na Jemnici	31
Hartman z Lichtensteina a na Lednici	32
Karel starší ze Žerotína a na Starém Jičíně	33
Jan starší ze Žerotína a na Náměšti	35
Jan z Boskovic a na Třebové	36
Čeněk z Lipé a na Hodoníně	38
Stanislav Pavlovský, biskup olomoucký	39
Hynek Brtnický z Valdštejna a na Brtnici	41
Zachariáš z Hradce a na Telči	42
Hynek starší Bruntálský z Vrbna a na Bruntále, Koldštejně a Bystřici	44

Fridrich z Žerotína a na Židlochovicích	45
Jiří Zajímač z Kunštátu a na Jevišovicích	46
Jindřich Václav Krajíř z Krajku a na Mladoňovicích	47
Smil Osovský z Doubravice a na Třebíči	48
Jan z Lipé a na Krumlově	49
Bernard Drnovský z Drnovic a na Rájci	50
Jaroš Morkovský ze Zástřizl a na Boskovicích	51
Jan Pražma starší z Bílkova a na Uhřicích	52
2.3. Sedm erbů na kratší stěně Rytířského sálu.....	53
Ctibor Syrakovský z Pěrkova, a na Staré Vsi a Paskově.....	54
Bohuslav Bořita z Budče a na Jiřkovicích.....	55
Wolf Koňas z Vydří a na Bolíkově	56
Jan Horecký z Horky a na Střílném	57
Florián Pravětický z Radvanova a Vokachynic	58
Martin Sokolovský ze Sokolova	59
Florián Thomanykl z Kolsdorfu	60
3. Heraldická část	61
3.1. Výtvarný aspekt a proměny heraldiky na přelomu 16. a 17. století.....	61
3.2. Heraldické zhodnocení erbovní galerie	62
3.3. Výtvarné a epigrafické zhodnocení erbovní galerie	63
3.4. Zpráva z restaurátorského průzkumu.....	65
Závěr a výhledy práce	67
Seznam zdrojů a použité literatury	69
ANOTACE	74

Úvod a směřování práce

Ve své bakalářské práci se zabývám kamennou erbovní galerií, která podává představu o složení moravského zákonodárského sboru ze zlaté éry stavovství, z osmdesátých let 16. století. Do této erbovní galerie je vytesána sláva tehdejších moravských stavů, jež řídily osud celé Moravy. Dnes můžeme tuto památku vidět v Rytířské síni Nové radnice v Brně.

Hlavní význam mé práce spočívá ve studiu této brněnské erbovní galerie coby souboru mimořádné umělecké a historické hodnoty. Tato heraldická památka se netěšila přílišnému zájmu historiků a doposud nevznikla o ní ucelenější a podrobnější studie.¹ Proto jsem se pokusila tento nedostatek doplnit a vytvořit tak ucelenou dokumentaci dochovaných erbů. Věnuji se také historickým kontextům předmětné erbovní galerie a jejím restaurátorským proměnám. Pořádila jsem vlastní fotodokumentaci všech erbů.

Bakalářská práce je členěna do tří částí. Počáteční kapitoly se věnují historii stavby soudnice tehdejšího Zemského domu, neboť tato stavba je nerozlučně spjata s příběhy moravských dějin. Konaly se zde zemské soudy a sněmy, jimž se také v textu věnuji. Historická pojednání uvádějí, že zde byla v době vzniku soudnice osazena erbovní galerie, avšak při hlubším studiu jsem zjistila, že její původní místo osazení není zcela objasněno. Sleduji zde proto stavební vývoj soudnice a pokouším se odhalit tuto neobjasněnou otázku.

Nejobsáhleji se věnuji samotné erbovní galerii v druhé části bakalářské práce. Vytvořila jsem katalog všech erbů významných předbělohorských představitelů moravské šlechty, jejichž erby visí v dnešní tak zvané rytířské síni brněnské Nové radnice. Jména podkapitol jsou pojmenována podle nositele erbu a jsou řazena dle posloupnosti jejich osazení. U každého erbu uvádím základní prosopografické údaje jeho majitele, dále nákres úplného erbu,² fotografii pořízenou vlastním průzkumem a každý erb uzavírám blasonováním.

Ve třetí části práce se zabývám obecnými proměnami typologie jednotlivých součástí erbů v období pozdní renesance. Hlavním smyslem je hodnocení předmětného souboru erbů z katalogu po stránce heraldické, výtvarné a epigrafické. Uvádím zde také

¹ V díle heraldika Jiřího Hanáčka jsou erby znamenitě překresleny, postrádá však tato práce zdrojový komentář - některé informace v životopisech vlastníků erbu nesedí s prameny. Jiné zdroje se omezují na pouhé konstatování, že tato erbovní galerie existuje, bez dalších podrobnějších informací.

² Nákres úplných erbů jsem převzala z knihy: HANÁČEK, Jiří. *Heraldická výzdoba Nové radnice v Brně*. Brno, 1984.

informace z restaurátorské zprávy, která podchycuje i přesnější dataci vzniku erbů.

Erbovní galerie tak zvaného rytířského sálu v brněnské Nové radnici zapadá do širších dobových souvislostí a analogicky odpovídá heraldické výzdobě opavského souboru erbů z druhé poloviny 16. století, kterou zpracoval historik a heraldik PhDr. Karel Müller.³

Závěrem sumarizuji poznatky mnou vybadaných skutečností, ke kterým jsem ve své bakalářské práci dospěla. V zájmu svého studijního zaměření věnuji tuto poslední část edukačně výtvarnému potenciálu oboru heraldiky, který bych ráda uplatnila ve své pedagogické praxi.

³ MÜLLER, Karel. *Heraldická výzdoba stavovské sněmovny v Opavě ze 2. poloviny 16. století*, s. 253-256.

1. Historická část

1.1. Z historie bývalého Zemského domu a jeho soudnice

Nová radnice, bývalý Zemský dům, je nejkrásnější brněnská architektonická památka s významnou minulostí. Tato barokní stavba stojí v bezprostředním sousedství kostela sv. Michala a uzavírá celou západní stranu dnešního Dominikánského náměstí. Historie samotné budovy je nerozlučně spjata s příběhy moravských předbělohorských i pobělohorských dějin. Stavba od prvopočátku nesla název Zemský dům, neboť se zde v minulosti odbyvaly zemské brněnské sněmy a soudy.⁴

Původně, od poloviny 14. století, se soudy konaly v refektáři křížové chodby dominikánského kláštera, kde byli mimo jiné přijímáni čeští králové za moravská markrabata. *V refektáři kláštera budovaného postupně v několika doložených a zčásti dochovaných románských a gotických fázích se zemské sněmy a soudy konaly již od roku 1297.*⁵ Avšak na konci 16. století stávající prostory církevního areálu – tedy prostory refektáře⁶ – přestaly vyhovovat narůstajícím potřebám zemské správy. Brněnský sněm rozhodl: „*Aby pan hejtman místo příležitější k takové světnici obral a touž světnici, též sklep pro registra zemská a dva pokoje pro slyšení svědkův vyměřiti a jakž nejlépe moci bude, za peníze zemské vystavěti dal.*“⁷ *Výstavba měla být provedena v novém renesančním stavebním slohu, který byl vnějším výrazem nového estetického cítění.*⁸ Výstavba nové zemské sněmovní síně byla od roku 1582 zadávána v Brně usazeným italským řemeslníkům – zedníkům v čele s bratry Pietrem a Antoniem Gabriovými. Reprezentanti stavů odkoupili od dominikánského řádu staré ložnice, kdysi umístěné nad klášterním refektářem. Poté v těchto místech byla vystavěna nová, velká soudní síň.⁹

Stavbu nové soudnice řídil zpočátku zemský hejtman Zachariáš z Hradce spolu se zábrdovickým (současně i želivským) opatem Kašparem Schonauerem. V době výstavby pán z Hradce odstoupil a ve vedení jej nahradil pan Fridrich ze Žerotína. Z dalších zástupců stavební komise z řad stavů to byl městský písař města Brna Jan Mencil z Kolsdorfu a rytíř Jan Munka z Ivančic a na Troubsku. Erby těchto čtyř hlavních představitelů stavovských stavebníků jsou dodnes uchovány kolem hlavního vstupu do

⁴ V poznámkovém aparátu uvádím zkrácené citace. Úplné citace nalezne čtenář v seznamu literatury.

⁵ Kroupa, J. 2015, s. 499.

⁶ Zřídka veselý, F. 2005, s. 24–25.

⁷ Dřímál, J. 1947, s. 8.

⁸ Zřídka veselý, F. 2005, s. 29.

⁹ Kroupa, J. 2015, s. 499.

soudnice.¹⁰

Novostavba soudnice byla dokončena roku 1585.¹¹ Soudnice se skládala ze čtyř místností. Z hlavního sněmovního sálu sloužícího zároveň pro jednání zemského soudu, z rytířského sálu, sloužícího pro porady stavu rytířského, a dalších dvou místností pro porady stavu duchovních a měst a také výslechy svědků při zasedání soudu.¹²

Samostatný vchod do těchto prostor umožňovalo krásné renesanční schodiště s balustrádou a se dvěma Šalamounovými sloupy. Schodiště ústilo v horní části v nevelkou arkádovou lodžii, v níž byl při vstupu do soudnice umístěn původní hlavní portál s kamennými erby nejvyšších zemských úředníků a dalších osob dohlízejících na samotnou stavbu.¹³ Tato horní část byla později v době barokní odstraněna a přestavěna.¹⁴ Renesanční schodiště zůstává dodnes stále ozdobou prvního nádvoří. Z něho vedla ohrazená plošina, odkud se vcházelo do rytířského sálu, jehož boky členilo 15 oken. Z rytířské síně se přicházelo do sněmovní a soudní síně, která sloužila zároveň pro porady zástupců panského stavu. „Původně měl zjevně kazetový dřevěný strop a na jeho stěnách byly umístěny kamenné erby nejvyšších zemských úředníků a dalších osob panského stavu.“¹⁵ Před tímto velkým sálem byl umístěn podélný rytířský sál.

Z této novostavby moravští stavové od poloviny osmdesátých let 16. století řídili osud Moravy, konali zde své sněmy, popřípadě sjezdy, zasedali k zemským soudům, zapisovali do zemských desk brněnské cúdy. Vysoká úroveň moravské zemské správy v době svého vrcholu uváděla v údiv i francouzské diplomaty,¹⁶ kteří o zasedání zemských soudů napsali následující: „*Mají soud slavnostní, jehož výroky jsou přímo absolutní. Je 24 těchto soudců ze stavu panského a rytířského. Jejich hodnost je doživotní a nemůže být nikomu vzata, leč by se snad dopustil zločinu. Zemský hejtman mu předsedá. Ze svého úřadu nemohou mít soudcové žádného důchodu ani soukromého prospěchu, a proto je u nich spravedlnost a její administrace přímo svatá. Byl jsem přítomen celému zasedání, vše jsem slyšel a viděl na vlastní oči, a to s takovou rozkoší, jako bych byl přítomen onomu dávnému ctihodnému soudnímu sboru v Athénách, proslavenému v dějinách staré řecké*

¹⁰ Kroupa, J. 2015, s. 499.

¹¹ Dřímál, J. 1947, s. 47.

¹² Zřídka veselý, F. 2005, s. 30-31.

¹³ Jeřábek, T. 2005, s. 24-26.

¹⁴ Kroupa, J. 2015, s. 500.

¹⁵ Tamtéž, s. 500.

¹⁶ Francouzský diplomat Filip Pleissis Mornay roku 1611 navštívil Karla staršího ze Žerotína v diplomatických záležitostech a jako host se účastnil zasedání zemského soudu téhož roku. Zřídka veselý F. 2005, s. 32.

republiky.“¹⁷

Od Dominikánského náměstí – tehdy Rybného trhu – bylo sněmovní nádvoří odděleno podloubím, v němž o sněmovních dnech prodávali cizí kupci své exkluzivní zboží.¹⁸

V průběhu 17. století byly veškeré zemské brněnské a olomoucké úřady sloučeny do jedné instituce se sídlem v Brně, což si vyžádalo nové rozšíření objektu v 17. století, a to podle návrhu Ondřeje Erny.¹⁹ Roku 1636 byl zřízen centrální úřad – tzv. královský tribunál – a roku 1641 byly do Brna přeneseny natrvalo olomoucké zemské desky.²⁰ Postupně zde byly budovány další objekty potřebné pro správu Moravy. Areál úředních budov byl zcela uzavřen a stylově sjednocen znamenitým brněnským barokním architektem Mořicem Grimmem v první třetině 18. století. Ten definitivně přestavěl tribunální křídlo do honosnější barokní podoby a také původní renesanční sněmovní sál dokonale barokně upravil.²¹ Roku 1726 byly složky vlády stavovské správy a královského tribunálu na Moravě spojeny v jednu instituci, zemské hejtmanství, která vyžadovala nové prostory. V letech 1726–1728 se stavělo opět podle plánu Mořice Grimma nové vstupní křídlo na Dominikánském náměstí.²²

Dnešní Nová radnice, která dříve nesla pojmenování „Zemský dům“, sloužila od svého vzniku zemským stavům, tedy pánům, rytířům a zástupcům duchovenstva a královských měst, pro jejich zasedání soudů a sněmů.²³ Dnešní název „Nová radnice“ si nese proto, že je od roku 1934 sídlem magistrátních úřadů. Současně je tímto svým novým pojmenováním odlišována od tzv. „Staré radnice“, tj. od původního sídla brněnské městské správy.²⁴

¹⁷ Tamtéž, s. 32.

¹⁸ Drobná, Z. 1937, s. 3.

¹⁹ Dostupné z: <http://www.bam.brno.cz/objekt/c124-adaptace-nove-radnice?filter=code#!prettyPhoto>

²⁰ Drobná, Z. 1937, s. 3.

²¹ Kroupa, J. 2015, s. 502.

²² Tamtéž, s. 504.

²³ Zřídka Veselý, F. 2005, s. 23.

²⁴ Jeřábek, T. 2005, s. 21.

1.2. Moravský zemský sněm

Moravský zemský sněm byl zákonodárnou institucí Markrabství moravského. Panovník sdílel se stavem zemským moc zákonodárnou i výkonnou.²⁵ Moravský zemský sněm zasedal ve třech kuriích - panské, rytířské a společné kurii prelátů a měst.²⁶ V panské kurii zasedal také olomoucký biskup jako první člen panského stavu, kurii předsedal zemský hejtman. Rytířské kurii předsedal zemský sudí. Ve společné kurii prelátů a měst zasedalo šest královských měst, kapitula olomoucká, brněnská, opati a probošti některých klášterů a předsedal jí podkomoří.²⁷ Rozhodující vliv na sněmech mělo několik pánů a rytířů zastávajících zemské úřady a zemští soudcové.²⁸

Moravské zemské sněmy a soudy se konaly pravidelně v Brně a Olomouci. S odvoláním na Kameníčka²⁹ uvádí PhDr. Jordánková,³⁰ že do roku 1519 se zemské soudy a sněmy konaly zároveň, od roku 1520 na popud stavů byly rozděleny.³¹ Po roce 1520 se sněmy svolávaly příležitostně, bylo-li potřeba projednat neodkladné záležitosti, v průměru jedenkrát ročně.³² Moravské sněmy trvaly mnohdy i několik týdnů. Jednacím jazykem byl „jazyk moravský“ v „řeči ozdobné“.³³

Na sněmu se napřed jednalo o potřebách královských a až poté o potřebách zemských. Královské předlohy projednávaly nejprve kurie,³⁴ teprve pak byly předloženy na samotném soudě. Stavové se usnášeli o zemském zákonodárství, bernictví, o vnitřní zemské správě, ale také o obraně a opatření země proti nepřítelům. Nejdůležitějším aktem stavů bylo přijímání markraběte.

Svolávání sněmu bylo z počátku 16. století právem zemských stavů, od druhé poloviny 16. století se sněm mohl sejít jen na výzvu panovníka.³⁵ Souhlas s konáním zemských sněmů si od 30. let nárokoval panovník jako své výhradní právo.

²⁵ Dvořák R. 1900, s. 208.

²⁶ „V předbělohorském období preláti byli z účasti na zemském sněmu vyloučeni. Až po obnovení zřízení zemského roku 1628 se kurie sněmu změnila v pořadí: stav duchovní byl povýšen na první v pořadí, druhým stavem byli páni, třetím rytíři a čtvrtým města.“ Kameníček, F. 1900, s. 7.

²⁷ Štouračová, J. 2014, s. 16.

²⁸ Válka, J. Čerešňák J. B, 1987 s. 32.

²⁹ Kameníček, F. 1900, s. 242.

³⁰ Jordánková, H., Sulitková L., 1994, s. 235.

³¹ Tamtéž, s. 238.

³² „Někdy však byly sněmy dva nebo tři.“ Dřímál, J. 1947, s. 25.

³³ Knoz, T. 2008, s. 201.

³⁴ Dvořák, R. 1900, s. 208.

³⁵ Válka, J. Čerešňák J. B, 1987, s. 32; taktéž potvrzuje Janišová, J. 2016, s. 150.

1.3. Moravské zemské soudy

Větší zemské soudy se v předbělohorské době konaly (s malými výjimkami) v pevně stanovených termínech,³⁶ střídavě dvakrát ročně v Brně a dvakrát ročně v Olomouci.³⁷

Počet soudců nebyl až do druhé poloviny 15. století pevně stanoven. Od roku 1492 mělo na soudě zasedat 20 členů, z nichž bylo 14 pánů, v čele se zemským hejtmanem, biskupem, zemským maršálkem, komorníkem olomouckým a brněnským, a 6 rytířů.³⁸ Od roku 1535 byla platnost usnesení vydávána za přítomnosti alespoň deseti přísedících.

39

³⁶ Dřímál, J. 1947, s. 18-19.

³⁷ Jordánová, H., Sulitková L., 1994, s. 235-236.

³⁸ Dřímál, J., 1947, s. 19-20

³⁹ Jordánová, H., Sulitková L., 1994, s. 236.

1.4. Nejvyšší moravští úředníci

Kolegium nejvyšších moravských úředníků, tvořících královskou radu bylo šestičlenné - první tři byli ustanovováni z panského stavu, další tři z rytířského. Je sem zapotřebí započítat také českého maršálka (královský maršálek), který byl úředníkem českým s pravomocí na Moravě, který svoji hodností patřil hned za zemského hejtmana.⁴⁰

Do poloviny 16. století zemské úředníky jmenuje moravský markrabě – samotný král, a od druhé poloviny 16. století již za součinnosti panského stavu.⁴¹ Vyšší zemští úředníci byli do svých funkcí jmenováni doživotně.⁴²

1. Zemský hejtman: (starosta), nejdůležitější zemský úředník, zastupoval nepřítomného panovníka v zemi. Hejtman byl předsedou zemského soudu a sněmu, v jeho nepřítomnosti sněm nemohl zasedat.⁴³ Byl předsedou panské kurie. Byl velitelem zemského vojska.⁴⁴
2. Nejvyšší zemský komorník: byl nejvyšším úředníkem hned po hejtmanu. Měl dozor nad zemskými deskami a na menší zemské úředníky. Byl mu podřízen komorník menšího práva a půhončí.⁴⁵
3. Nejvyšší zemský sudí: řídil veškeré jednání zemského soudu. Měl podřízeného svého sudího práva menšího.⁴⁶
4. Dvorský sudí / hofrychtéř: byl nejvyšším úředníkem nad královskými leníky. Předsedal dvorskému soudu.⁴⁷
5. Podkomoří byl nejvyšším úředníkem královské komory (správce královských měst). S odvoláním na Jirečka⁴⁸ uvádí Kameníček, že podkomoří byl jmenován ze

⁴⁰ Štouračová J., 2014, s. 16

⁴¹ „Přijímání do stavu mělo zemský charakter. Přijetí do stavu rytířského bylo podmíněno získáním panovnické erbovní (nobilitační) listiny a vlastní žádost erbovníka o přijetí do řad nižší šlechty bývala podložena přímluvným listem zeměpána. Panovnická přímluva měla velkou roli při přijímání do panského stavu.“ Klecanda V., 1928

⁴² Dvořák R., 1900, s. 206

⁴³ Kameníček F., 1900, s. 137-138

⁴⁴ Štouračová J., 2014, s. 16

⁴⁵ Kameníček F., 1900, s. 145-147

⁴⁶ Tamtéž s. 148

⁴⁷ Tamtéž s. 149

⁴⁸ Constitut Mor. s. 49 v Kameníček F., 1900, s.

stavu panského i rytířského, a od roku 1538 jen ze stavu rytířského.⁴⁹ Po roce 1620 byl ustanovován střídavě z panského a rytířského stavu.⁵⁰

6. Nejvyšší písař zemský byl správcem zemské kanceláře a ochráncem zemské pečeti.⁵¹ Ku pomoci měl dva písaře (jednoho u práva v Olomouci, druhého u práva v Brně).⁵²

Zemští úředníci měli pro výkon běžných záležitostí své zástupce, menší zemské úředníky. K menším úředníkům zemským (úředníci práva menšího) počítáme zemského purkrabího, sudí menšího práva, komorníka a dva menší písaře.⁵³

⁴⁹ Kameníček F., 1900, s. 150.

⁵⁰ Štouračová J., 2014, s. 16

⁵¹ Kameníček, 1900, s. 151.

⁵² Štouračová J., s. 16

⁵³ Hledíková Z., 2007, s. 91

1.5. Původní místo osazení a autorství erbovní galerie

Jak jsem stanovila v úvodu práce, pokouším se v této kapitole o dohledání, kde se erby nacházely, než byly osazeny na současné místo v brněnském tak zvaném Rytířském sále Nové radnice. Literatura se odvolává na pouhé konstatování, že erby v tomto sále existují, ale kdy a jak se sem dostaly, již neuvádí.

Začala jsem studiem literatury, pátrala o historii moravské bývalé soudnice a její stavební výstavbě, ale žádný zdroj uspokojivě neodpověděl na toto téma. V tomto ohledu starší studie přinášejí užitečné informace - viz Jaroslav Dřímál,⁵⁴ a další, zároveň však obsahují několik nepřesností.⁵⁵

Při zpracování tohoto úkolu nastal hned při jeho začátku problém zorientovat se v názvosloví soudnice ve starší literatuře. Soudnice prošla několika stavebními úpravami v průběhu času, a v různých dobách získala různá pojmenování. Sledované erby se v současné době nacházejí v sále radnice, o něm hovoříme jako o Rytířském sále. Podle někdejšího ředitele Archivu města Brna doc. PhDr. Jaroslava Dřímala⁵⁶ byl však rytířský sál pojmenován na „*předsálí zastupitelstva - bývalý rytířský sál zemského domu*“. Jiné zdroje⁵⁷ tento sál představují jako „*sňatkovou síň*“, což je matoucí, neboť Dřímál považuje za sňatkovou síň bývalý sál zemských desek.⁵⁸

V následujícím textu se odkazuji na starší literaturu, která se věnuje výstavbě soudnice a umístění erbovní galerie do jejích prostor: „*Bývalý rytířský sál, dnešní předsálí - při svém vzniku byl upraven jinak než dnes, neboť tehdy scházela ještě dnešní sňatková síň, jejíž plocha tvořila balkon obehnaný zábradlím shodným se zábradlím na schodišti. Z balkonu se vcházelo do rytířského sálu, v němž umístili své znaky nejvyšší zemští úředníci, páni a rytíři, za kterých stavba byla provedena.*“⁵⁹ Z obecního věstníku⁶⁰, dat. roku 1934 dále víme: „*Kdy byla stavba sněmovny dokončena, nedá se bezpečně zjistit. Zemský dům obsahoval tehdy pouze zasedací síň, znakový sál, v němž se konaly zemské soudy a menší místnosti směrem ke kostelu.*“ Dále z brožury o Nové Radnici v Brně⁶¹ je

54 Dřímál, J. 1947, s. 40-49

55 Janišová J., 2016, s. 216

56 Dřímál, J.: Nová brněnská radnice. 1935.

57 Brožura, Brno, Nová radnice, 1973, nestr.

58 „Rytířský sál byl v posledních desetiletích přestaven na sňatkovou síň.“ Hanáček, J., s. 87.

Brala jsem však zřetel na historický kontext objektu, a to ten, že rytířský sál sloužil (od 16. až do 18. století) jako poradní místnost rytířského stavu. Až od 20. století do současnosti slouží tento sál k oddávání sňatků, terminologicky správně je tedy rytířský sál.

59 Dřímál J., 1935, s. 46-47

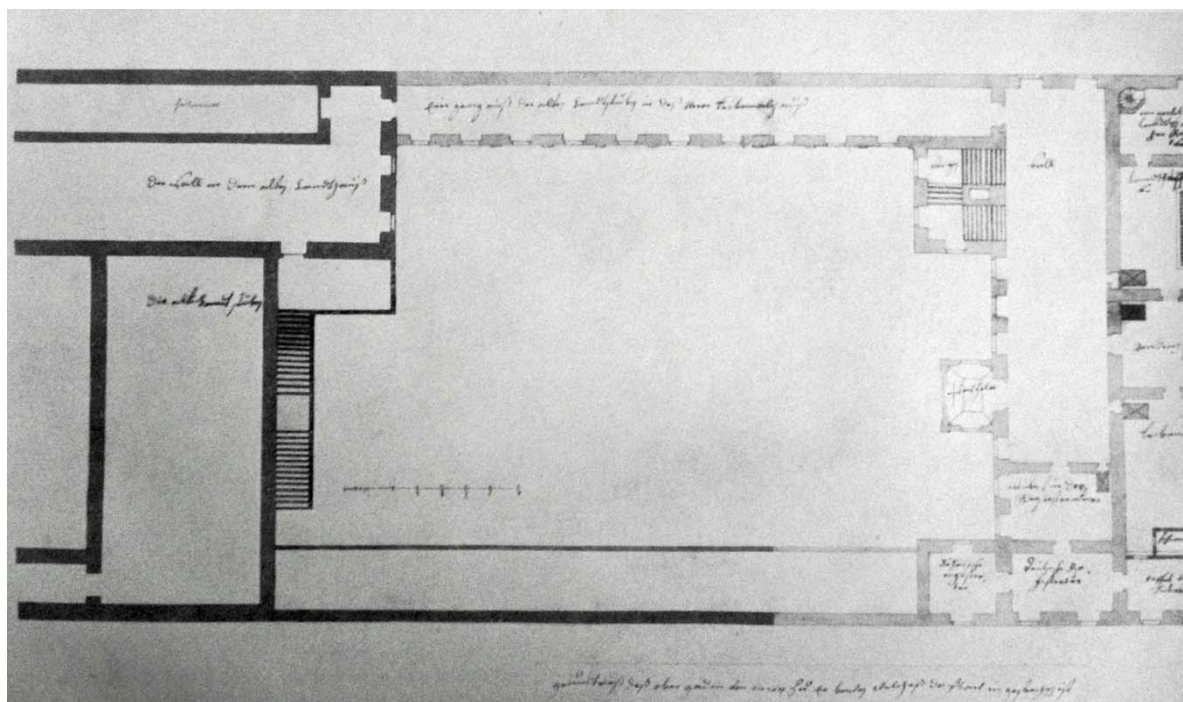
60 Obecní věstník zemského hlavního města Brna. Ročník 1, s. 137

61 Brožura, Brno, Nová radnice, 1973, nestr.

matoucí následující informace: „Přístavba sněmovního a rytířského sálu spolu s renesančním rodištěm byla roku 1585 dokončena. Po doplnění erbovní galerie v rytířském sále a potřebným inventářem začala sloužit jako zemský sněmovní dům moravské šlechty.“ Hanáček, Jiří: Heraldický soubor stavovského domu: „roku 1586 byla celá stavba ukončena, a sestávala ze dvou sálů, dvou poradních místností a otevřeného renesančního schodiště. Ještě v době před kompletním dokončením místnosti vznikl soubor plastických znaků.“⁶²

Z výše citovaných zdrojů nelze vůbec určit, kde se erbovní galerie původně nacházela, tyto konstatování jen potvrzují domněnku, že erby musely být na své současné místo přeneseny druhotně.

Pro přesnější odpověď na tuto hypotézu podává pozdější stavební plán zhotovený roku 1658. Jelikož měl tento plán sloužit pro budoucí výstavbu, nezachycuje všechny detaily, zadní část rytířského sálu, okna, aj., ale podává přesnější představu o výstavbě soudnice z roku 1585.

„Poschodí Zemského domu podle plánu Petra Wimbergra z roku 1659 v archivu hradu pražského v Praze. Tmavě vyznačené části byly postaveny v letech 1579 až 1585. Světle vyznačené části Wimberger nově projektoval.“⁶³

⁶² Hanáček J., 1983, s. 77.

⁶³ Dřímál J., 1947, příloha č. 17.

Z výše přiloženého plánu se konečně ukazuje stavební provedení soudnice a rytířského sálu v době vzniku erbovní galerie. Vidíme zde, že sály byly v té době stavebně řešeny jinak, než jak je známe dnes. Proto můžeme zcela bezpečně říci, že erby byly na své místo osazeny později, jelikož v roce 1585 stěna, na nichž se dnes erby nacházejí, byla postavena až při pozdějších úpravách Nové radnice. Podle tohoto plánu vidíme, že v roce 1585 Rytířský sál přesahoval do prostor pozdější čekárny a síň zemských desek.

Po sondáži všech dostupných zdrojů jsem začala hledat v ikonografickém vyobrazení moravských sněmů a soudů z přelomu 16. a 17. století. Ani však zde jsem nebyla úspěšná, žádný záznam nic takového nezobrazuje.

V 16. století se Morava stává doménou italských mistrů. Celý komplex renesančního a manýristického umění na Moravě není po stránce autorské dostatečně jasný, mnoho staveb a děl zůstává stále anonymní a připsáni jsou sporná.⁶⁴ Některá literatura připisuje autorství předmětné erbovní galerie mistru působícího v té době v Brně – Gialdimu, který je podepsán na mnoha stavbách, portálech a plastikách. Petr Kroupa a Jiří L. Bílý v knize Brněnští sochaři, kameníci a zedníci v letech 1570-1620 – v seznamu Gialdiho prací neuvádí žádný záznam o tom, že by Gialdi pracoval na těchto erbech.

64 Válka J., 1995 s. 178-180

2. Katalog erbovní galerie

Mnou sledovaná erbovní galerie je v současné době umístěna v tak zvaném rytířském sále Nové radnice v Brně. V tomto sále se dnes nacházejí erby nejvyšších zemských úředníků, pánů a rytířů, kteří zasedali v přilehlé sněmovní síni na slavných zemských sněmech, sjezdech a soudech v předbělohorském období.

Vznik této erbovní galerie se hlásí přesněji k roku 1585, neboť v tomto roce byla dokončena stavba nové, renesanční soudnice. K příležitosti vzniku této reprezentativní soudnice byly zhotoveny erby oněch moravských pánů, kteří v té době spravovali zemi.

Všechny tyto kamenné erby slavných moravských rodů se vyznačují jednotným dekorativním pojetím stylu pozdní renesance a rozděluje je do tří skupin.

V první skupině zaujímají své místo čtyři erby osob, jež zemský sněm pověřil dohledem nad stavbou nové soudnice. Zároveň reprezentovali čtyři stavy Markrabství moravského: pány, rytíře, preláty a města. Jejich erby jsou umístěny vně sálu - v otevřeném vstupním vestibulu nad schodištěm.

Nejobsáhlejší část tohoto souboru tvoří přisedící většího zemského moravského soudu a nejvyšší úředníci, jejichž erby visí na delší, podélné stěně tzv. rytířského sálu. Tato druhá skupina je osazena v dlouhé řadě tvořící čtyřadvacet erbů v následné kompozici:

tři představitelé rytířského stavu, osmnáct členů ze stavu panského, za nimi opět tři reprezentanti stavu rytířského. Střed panského stavu je vyhrazen pěti nejvyšším zemským úředníkům.

Kratší, příčná stěna rytířského sálu je osazena erbem nejvyššího písaře a pod ním šesti erby úředníků menšího zemského soudu.

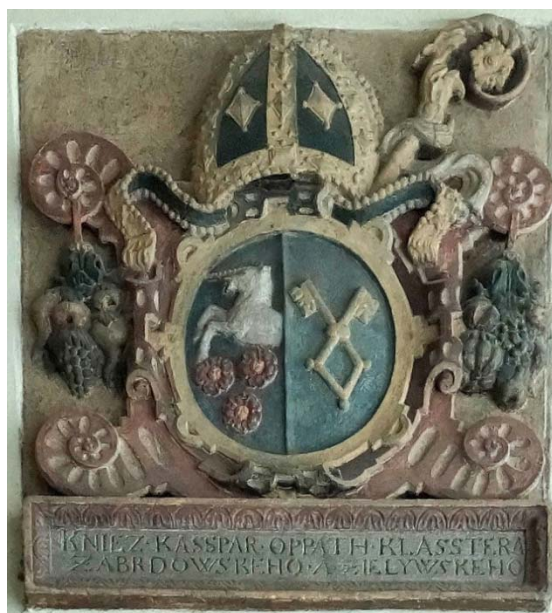
2.1. Erby čtyř pánů vně rytířského sálu v otevřeném vstupním vestibulu

1. *Kašpar Schönauer, opat kláštera zábrdovického a želivského*
2. *Fridrich z Žerotína na Židlochovicích*
3. *Jan Munka starší z Ivančic na Troubsku*
4. *Jan Měncí z Kolsdorfu, radní písař města Brna*

Kašpar Schönauer

Opat kláštera zábrdovického a želivského v letech 1568-1589

Kašpar Schönauer, v roce 1568 byl zvolen opatem zábrdovickým, složil probošství v Nové Říši. Byl zástupcem prelátského stavu na zemském sněmu a působil v mnoha zemských komisích. Zemřel roku 1589. ⁶⁵Neřestný a neukázněný život konventu. Po jeho smrti se hledal vhodný a energetický opat, který by napravil řeholní kázeň. ⁶⁶

Blason: půlený štít, vpravo znak opatů zábrdovických, v modrém poli tři červené růže, nad nimi polovina stříbrného jednorožce; vlevo v modrém poli zlatý dvojklíč - znak želivské kanonie. Na štítu je postavena mitra, vlevo opatská berla.

⁶⁵ Hanáček J., 1983, s. 77

⁶⁶ Burian V., 1948, s. 15

Jan Munka starší z Ivančic a na Troubsku

Jan Munka starší z Ivančic a na Troubsku, pocházel z vladycké rodiny dobrých tradic. Roku 1560 byl přijat spolu se svým bratrem Kryštofem do stavu rytířského a zastával řadu funkcí. Roku 1583 zvolili ho do komise pro skládání zemských účtů a roku 1596 dohlížel za stav rytířský na hospodaření s penězi, povolenými na válku proti Turkům.⁶⁷

Vladyctví a znak obdrželi Munkové v roce 1523.⁶⁸

Blason: štít prostředkem dělený zlatě, ve vrchním modrém poli hrdlička přirozené barvy, (se zlatou obroučkou okolo hrdla⁶⁹), ve spodním modrém poli zlatá hvězda. Na kolči přilbě s přikryvadly modro-zlatými dvě otevřená orlí křídla, jedno zlaté, druhé modré; mezi nimi hrdlička a nad ní zlatá hvězda.

⁶⁷ Dřímál J., 1947, s. 45

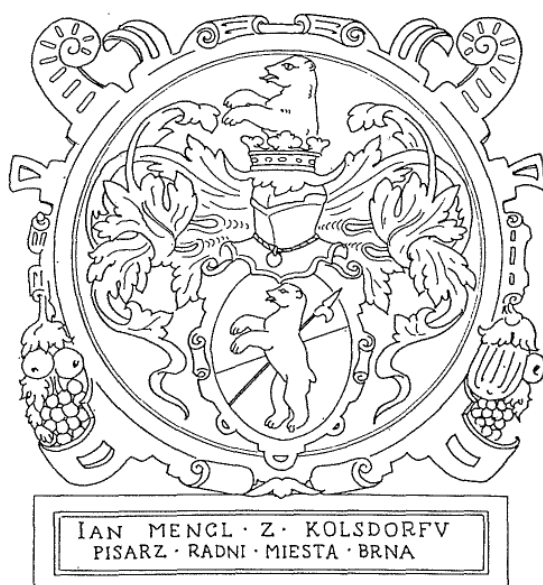
⁶⁸ Pilnáček J., 1930, s. 149, potvrzuje i Sedláček A., 1902, s. 98

⁶⁹ Paprocký, S. Krejčí B a k, 1941, s.375

Jan Mencl z Kolsdorfu

Radní písař Brna v letech 1577 -1600

Jan Mencl byl roku 1577 přijat městem za vedoucího kanceláře.⁷⁰ Jeho působení v městské kanceláři se orientovalo především na diplomatické zastupování města. Roku 1584 byl vybrán do komise dohlížející na stavbu nové zemské soudnice v Brně. ⁷¹ Predikát z Kolsdorfu mu byl potvrzen v roce 1596⁷² panovníkem. Byl pravidelně vyslán na zemské sněmy a soudy. Datace jeho úmrtí spadá k roku 1614.⁷³

Blason: štít vzhůru k pravé straně pošikem dělený, vrchní polovina bílá, spodní červená. Přes celé pole medvěd přirozené barvy (ke skoku se maje⁷⁴), proboden zespodu nahoru oštěpem tak, že hrot vychází ze zad (a vyplazeným jazykem⁷⁵). Korunovaná kolčí přilba

70 „Velmi dobrá úřednická kariéra v České kanceláři, kde se stal registrátorem a sekretářem.“ Burian V., 1948, s. 10

71 Jordánková, H., 2002 s. 314

72 Tamtéž s. 317

73 Tamtéž s. 316. Hanáček J., 1983, s. 77 uvádí jeho rok úmrtí 1626

74 Sedláček A., 1925, s. 528

75 Tamtéž s. 528

s přikryvadly červenými a bílými, v klenotu týž rostoucí rostoucí medvěd.

Fridrich ze Žerotína a na Židlochovicích

místokomorník 1586-1587, 1594-1598

místohejtman 1590

hejtman 1594-1598⁷⁶

komorník 1596-1598⁷⁷

Panský rod Žerotínů byl na zemském soudě zastoupen jako jediný hned třemi příslušníky. Fridrich z Žerotína a na Židlochovicích, příslušník panského rodu vzdělaný ve vědách i válečném umění, slavný vojevůdce císařského vojska proti Turkům. Působil v diplomatických službách Karla V. a Ferdinanda I.⁷⁸ Od roku 1568 byl přisedícím zemského soudu, zemřel v roce 1598. Zemský soud, s. 5

Blason: v červeném štítu ze stříbrného trojvrší (zelených hůrkách/ pahrbcích⁷⁹) rostoucí černý korunovaný lev. Korunovaná turnajová přilba s přikryvadly černo-červenými je bez klenotu.

⁷⁶ Válka J., Čerešník J. B., 1987, S. 237

⁷⁷ Jordánková H., Sulitková L., in Kokojanová M., 1997, s. 181

⁷⁸ Hanáček J., 1983, s. 77

⁷⁹ Pilnáček, J., 1930, s. 452 : uvádí zelenou barvu, která byla podle restaurátorské zprávy přidána do erbu z neznalosti, neboť zelenou barvu Žerotínové ve svém erbu nepoužívají

2.2. Erby uvnitř tak zvaného Rytířského sálu

Zprava počínaje jsou znaky rytířů

1. *Kašpar Koňas z Vydří a na Budči*
2. *Bartoloměj Vanecký z Jemničky a na Valči*
3. *Mikuláš z Hrádku a na Novém Zámku*

Za nimi pokračují erby pánů

4. *Fridrich z Náchoda a na Horních Dunajovicích*
5. *Jetřich z Kunovic a na Brodě Uherském*
6. *Hanuš, hrabě z Hardeku a z Kladska, v Machlandu a na Letovicích*
7. *Tas Meziříčský z Lomnice a na Jemnici*
8. *Hartman z Lichtenštejna a na Lednici*
9. *Karel starší z Žerotína a na Starém Jičíně*
10. *Jan starší z Žerotína a na Náměšti*
11. *Jan z Boskovic a na Třebové*
12. *Čeňek z Lipé a na Hodoníně*
13. *Stanislav Pavlovský, Biskup olomoucký*
14. *Hynek Brtnický z Valdštejna a na Brtnici*
15. *Zachariáš z Hradce a na Telči*
16. *Hynek starší Bruntálský z Vrbna a na Bruntále, Koldštejně a Bystřici*
17. *Fridrich z Žerotína a na Židlochovicích*
18. *Jiří Zajímač z Kunštátu a na Jevišovicích*
19. *Jindřich Václav Krajíř z Krajku a na Mladoňovicích*
20. *Smil Osovský z Doubravice a na Třebíči*
21. *Jan z Lipé a na Krumlově*

Poslední tři znaky patří opět rytířům

22. *Bernard Drnovský z Drnovic a na Rájci*
23. *Jaroš Morkovský ze Zástřizl a na Boskovicích*
24. *Jan Pražma starší z Bílkova a na Uhřicích*

Kašpar Koňas z Vydří a na Budči

Od roku 1583 sezením na Budči.⁸⁰ Byl starším bratrem Volfa Koňase, sudího menšího práva v Brně a užíval i stejný znak.⁸¹

Blason: dvě bílé buvolí rohy (volské)⁸² v červeném štítu, tytéž rohy na kolčí přilbě, přikryvadla červeno-černá.

„Rohy jsou dvakrát zahnuté, a jakoby na jejich vrchním konci byly pilkou uřezány.“⁸³

⁸⁰ Pilnáček, J., 1930, s. 484; Obšírně Ottův slovník naučný 14 díl, s. 666

⁸¹ Hanáček J., 1983, s. 79

⁸² Pilnáček J., 1930, s. 485

⁸³ „Vypadají jako trubky, které mají na svém konci otevřená ústa“ Kolář M., Sedláček A. 1902, s. 238

Bartoloměj Vanecký z Jemničky a na Valči

Píšíci se po obci Vaneč u Náměště nad Oslavou v letech 1580-89, kdy zemřel. Vaneč držel spolu se svým bratrem⁸⁴ od roku 1567. Od smrti Jana staršího ze Žerotína se stává hlavním poručníkem a správcem majetku Žerotínů, v souvislosti se správou jejich majetku se Bartoloměj přímo podílel na činnosti bratrské tiskárny v Kralicích. Bartoloměj Vanecký zemřel roku 1589.⁸⁵

Blason: bílý štít, v něm červený rak; na kolčí přilbě dva stočené rohy, jeden bílý, druhá červený; přykryvadla červená a bílá.

⁸⁴ Hanáček J., 1983, s. 79

⁸⁵ http://www.obecvalec.cz/userFiles/zpravodaj-2006_3.pdf

Mikuláš z Hrádku a na Novém Zámku

*Podkomoří markrabství moravského v letech 1578-1596*⁸⁶

Mikuláš z Hrádku a na Nových Zámčích byl českého původu.⁸⁷ V mládí příslušník Jednoty bratrské, pak odchovanec olomouckých jezuitů.⁸⁸ Uvažoval o církevní kariéře, ale protože byl již posledním mužem rodu, oženil se s Bohunkou Krčmovou z Koněpas.⁸⁹ Mikuláš spolu s moravským zemským hejtmanem Hanušem Haugvicem z Biskupic ještě před stavbou původní soudnice projednával otázky spojené s její realizací, jejich společné dobrozdání odstranilo poslední překážky a stavba mohla být zahájena. Zemřel v roce 1597.⁹⁰

Blason: v modrém štítu je v jeho středu zlaté břevno; korunovaná turnajová helma; v klenotu pět pavích per se zlatou čelenkou; přikryvadla modrá a zlatá.

⁸⁶ Stibor J., 1986 s. 10

⁸⁷ tamtéž s. 10.

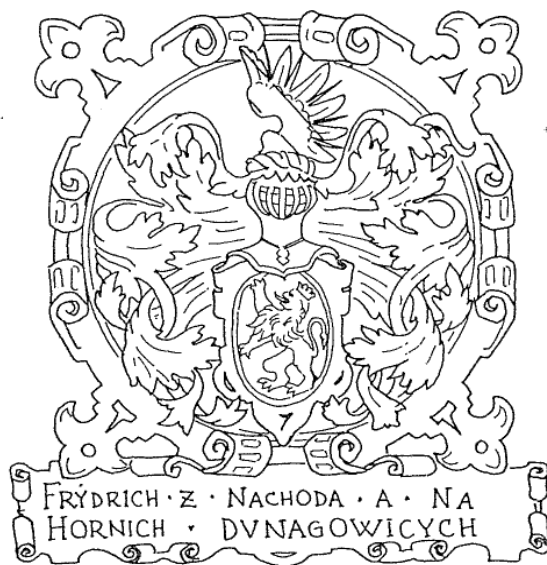
⁸⁸ „Byl chytrý, střízlivý, neúplatný úředník a jako konvertitovi pro víru velmi zánícený. Ve své úřední funkci se ochotně řídil biskupovými pokyny.“ Burian V., 1948, s.10

⁸⁹ Stibor J., 1986 s. 10

⁹⁰ Hanáček J., 1983, s. 79

Fridrich z Náchoda a na Horních Dunajovicích

Fridrich z Náchoda a na Horních Dunajovicích patřil k velkému rozrodu pánů z Náchoda, známých už v polovině 13. století. Představitelé rodu získali za vlády Jana Lucemburského Březník nedaleko Náměšti nad Oslavou a moravská linie se po něm začala psát. Březničtí z Náchoda později zchudli a klesli až na úroveň vladyků. Až počátkem 16. století dosáhla starší větev rodu, rozením na Horních Dunajovicích, opět stavu panského. Jejich znak užívají až do roku 1619 (udělení hraběcího stavu) získal podle pověsti zakladatel rodu Hron při své cestě do říšské královské volby Viléma Holandského.⁹¹ Fridrich z Náchoda a na Horních Dunajovicích byl v letech 1555-1599 jedním ze zemských soudců. Fridrich byl stejně jako jeho otec členem Jednoty bratrské. Zemřel zřejmě roku 1600.⁹²

Blason: ve zlatém štítu černý korunovaný lev,⁹³ na turnajové přilbě klenot černé orlí křídlo s kosmým zlatým pruhem; černo zlatá přikryvadla.⁹⁴

⁹¹ Hanáček J., 1983, s. 79

⁹² Stibor J., 1986, s. 9

⁹³ „Korunovaný zlatý lev na černém štítu.“ Kolář M., Sedláček A., 1902, s. 174

⁹⁴ „Erb rozšiřován jest od některých i tak, že na štítě křížem rozděleném střídal se lev tento s modrým polem, na němž pošíkem byl zlatý pruh. V 16. a 17. století měli na štítě lva pod korunou a jako klenot křídlo týmž způsobem přepásané.“ Ottův slovník naučný, 4 díl., s.659-660

Jetřich z Kunovic a na Uherském Brodě

Jetřich z Kunovic⁹⁵ a na Uherském Brodě a Ostrohu byl sezením 1540-1579.⁹⁶ Jetřich z Kunovic umírá ve Znojmě roku 1615.⁹⁷ V roce 1686 je rod povýšen.

Blason: v modrém štítu kosmé červené břevno, na němž jsou dvě přední poloviny jelena přirozené barvy. Na turnajové přilbě rostoucí polovina jelena, též přirozené barvy, přikryvadla červená a modrá.

⁹⁵ „Jetřich Z Kunovic byl velmi zadlužen. Své manželce Anně Zuzaně, ponechal správu statku na Uherskobro-brodsku a uchýlil se do Znojma. Roku 1611 dal Uhersko brodské panství do prodeje. Listem zaručuje Anna Zuzana z Kounic panu Oldřichovi z Kounic na Slavkově, Ždánicích a Lomnici přednostní právo na kup panství. Formální prodej však zdržel až do roku 1614.“ Letocha V., 1942, s. 144, pozn. Č.77

⁹⁶ Hanáček J., 1983, s. 79

⁹⁷ Letocha V., 1942, s. 144, pozn. Č.77

Hanuš, hrabě z Hardeka a z Kladska, v Mochlandu a na Letovicích

Jeho rodina nabyla roku 1495 titul hrabat z Hardeka a Mochlantu a roku 1503 hrabat z Kladska. Od roku 1544 drželi Letovice, jejichž byl Hanuš posledním majitelem.⁹⁸

Blason: čtvrcený štít, 1. pole půleno, vpravo v modrém poli je zlatý lev, v je zlatý a modrý pruh. 2. Pole je také půleno, vpravo v červeném poli stříbrná orlice, vlevo stříbrné a červené kosmé pruhy. Ve 3. poli stříbrném poli zlatá orlice. Ve 4. Poli stříbrném červený kříž. Na štítu jsou tři korunované turnajové přilby: prostřední s přikryvadly červenými a zlatými nese dvě otevřená křídla, pravé pokosem pruhované zlatě a červeně, levé červené. Pravá přilba má modro-zlatá přikryvadla, zlaté křídlo s modrým kosmým pruhem. Levá přilba má přikryvadla červeno-stříbrnými, nese desku na niž se opakuje 2. pole štítu.

⁹⁸ Hanáček J., 1983, s. 79-80

Tas Meziříčský z Lomnice a na Jemnici

*Nejvyšší sudí v letech 1590-1594*⁹⁹

Přední moravský panský rod z hradu Lomnice u Tišnova, kde se připomíná od 12. století. Od 13. století Meziříčští sídlí na Velkém Meziříčí.¹⁰⁰

Tas Meziříčský z Lomnice a na Jemnici byl posledním ze své pošlosti sezením na Jemnici od roku 1577, majitel Říčan a hradu Veverí od roku 1587.¹⁰¹ V zemském soudu zasedal od roku 1583.¹⁰² Umírá roku 1595¹⁰³

Blason: stříbrný štít, v něm černé orlí křídlo se zlatou pružinou (čelenkou), na turnajové přílbě s černo-stříbrnými přikryvadly, křídlo též jako klenot

⁹⁹ Boček A., 1850, nestr.

¹⁰⁰ Mysliveček I., 1993, s. 60

¹⁰¹ Hanáček J., 1983, s. 81

¹⁰² Stibor J., 1986, s. 5

¹⁰³ Válka J., Čerešník J. B., s. 196

Hartman z Lichtensteina a na Lednici

Jeden z nejstarších a nejbohatších rodů v Rakousku.¹⁰⁴ První zmínky o rodu pocházejí z roku 1133.¹⁰⁵ Hartman z Lichtenštejna a na Lednici žil v letech 1544-1595¹⁰⁶ Hartman pozvedl k novému rozkvětu rod zejména výhodnými sňatky svých synů s dcerami Jan Šembery Černohorského z Boskovic. Měl syny Karla - první kníže z Lichtenštejna, Maxmiliána a Gundakara.¹⁰⁷

Blason: štít pošikem dělený zlatě a červeně, korunovaná přilba s klenotem dvou složených křídel v barvách štítu, přikryvadla červená a zlatá.

Poznámka k helmu: přilba představuje kombinaci kolčího a turnajového helmu. Poznámka ke štítu: erb obsahuje gotický štít – jediný gotický štít v této erbovní galerii, a chybí kartuš.

104 Ottův slovník naučný, XV. Díl, s. 1055

105 Mašek P., 1992, s. 117

106 Wursbach C., 1866, díl XV., za s. 118- genealog. tab.

107 Ottův slovník naučný, XV díl, s. 1056

Karel starší ze Žerotína a na Starém Jičíně

*místokomorník 1599*¹⁰⁸

*moravský zemský hejtman v letech 1608-1614*¹⁰⁹

Karel st. ze Žerotína patří k nejvýznamnějším osobám našich dějin. Žije v letech 1564-1636¹¹⁰ Karel st. byl synem pana Jana ze Žerotína¹¹¹.

Byl nejváženějším členem soudu a nepostradatelným mužem ve vedení země. Z pozice své funkce zemského hejtmana byl zároveň „direktorem zemských peněz“, který dohlížel nejen na vybírání berně, ale i na nejrůznější půjčky stavů. Předsedal sněmu, na němž řešil otázky inkolátu, obnovování zemských zřízení, mýt a v neposlední řadě musel ochraňovat šlechtické vdovy a sirotky.¹¹²

Po smrti jeho otce zdědil velká západomoravská panství. Získal panství na střední Moravě i v Čechách. Jeho strýc Fridrich ze Žerotína (který byl tou dobou hejtmanem) pomáhá Karlovi vstoupit pod jeho patronací v polovině devadesátých let do vedení zemského práva a zemské politiky. Po smrti Fridricha ze Žerotína r. 1598 je okamžitě uznáváným vůdcem moravských evangelických stavů.¹¹³

Karel starší ze Žerotína byl velitel moravského vojska proti Turkům. Po jejich porážce se však všemožně snažil poskytnout pomoc pronásledovaným osobám a svou mravní velikost prokázal nepřijetím projevů císařské přízně a raději roku 1629 opustil zemi. Na své statky se občas vracel a při jedné návštěvě zde roku 1636 zemřel.¹¹⁴

¹⁰⁸ Jordánková H., Sulitková L., in: Kokojanová, M., 1997, s. 182

¹⁰⁹ Tamtéž s. 182, Válka, s. 237 - prodlužuje jeho funkční období až do roku 1615

¹¹⁰ Knoz T., 2008, s. 470

¹¹¹ Paprocký z Hlohol, Ktejš Ba K, 1941 s. 47

¹¹² Knoz, T. s. 214-215.

¹¹³ Válka J., Čerešník J B., s. 196

¹¹⁴ Hanáček, J. 1983, s. 81

Blason: v oválném, zlatě lemovaném, červeném štítu je černý korunovaný lev rostoucí ze stříbrného trojvrší. Korunovaná turnajová přilba s přikryvadly černo-červenými je bez klenotu.

Jan starší ze Žerotína a na Náměšti

místosudí 1562

místokomorník 1569 ¹¹⁵

Jan starší ze Žerotína žil v letech 1542-1583.¹¹⁶ Byl otcem Karla staršího ze Žerotína a patřil k nejbohatším příslušníkům rodu, neboť kromě náměšťského panství vlastnil též Rosice a Brandýs.¹¹⁷ Byl velkým příznivcem jednoty bratrské: na svém panství založil nejslavnější tiskárnu na Moravě¹¹⁸ (původně v Ivančicích, později přenesenou do Kralic),

¹¹⁵ Kokojanová, M., 1997, s. 182

¹¹⁶ Knoz, T. 2008, s. 470.

¹¹⁷ Hanáček, J. 1983, s. 81.

¹¹⁸ <http://www.mzm.cz/pamatnik-bible-kralicke/historie-kralic-nad-oslavou/>

v níž se zrodila významná kulturní památka – tzv. Kralická bible. Zemřel roku 1583.¹¹⁹

Blason: erb je stejný jako u výše popsaných erbů Žerotínů.

Jan z Boskovic a na Třebové

nejvyšší sudí v letech 1580¹²⁰-1589 ¹²¹

nejvyšší hejtman moravský 1589 ¹²²

Jan z Boskovic a na Třebové se narodil roku 1543 a od roku 1569 se píše po svém sídle Moravské Třebové.¹²³ Jako člověk zběhlý ve věcech politických a soudních byl často

¹¹⁹ „Zdejší šlechtické sídlo vybudovali páni z Kralic patrně v polovině 14. století, a to na místě staršího, pravděpodobně rovněž opevněného objektu, tzv. dvorce, který zanikl požárem. Před rokem 1542 byla gotická tvrz rozšířena a přestavěna na renesanční zámek. Kralice tvořily se sousedním Jakubovem a Lhoticemi samostatný statek. Ten zůstal ve vlastnictví kralických vladků až do roku 1572, kdy Jindřich Kralický z Kralic prodal svoji državu Janovi staršímu ze Žerotína, zakladateli náměšťské větve rodu a vlivnému moravskému šlechtici.“ BRANDL, 1872, s. 1.

¹²⁰ Hanáček J., 1983 s.81, uvádí začátek jeho funkčního období k roku 1582

¹²¹ Boček- Přehled knížat

¹²² Hanáček J.,1983, s. 81

¹²³ hejtman 1589, Tamtéž s. 81

volen do moravského zemského sněmu, mnoha důležitých komisí a poselství. ¹²⁴

Blason: v červeném štítu stříbrný hřeben o sedmi zubech, turnajová přilba s dvěma zelenými věnky křížem přeloženými a spočívajícími na červeném čtyřrohém polštáři. Přikryvadla červená a stříbrná.

Čeňek z Lipé a na Hodoníně

nejvyšší maršálek v roce 1583¹²⁵

místohejtman v letech 1586-1587,¹²⁶

Čeňek z Lipé a na Hodoníně, jako nejstarší syn držel rodinné statky, z nichž nejvýznamnější byly (Moravský) Krumlov, Hodonín, Rosice a hrad Veveří. Při dělení majetku mu pak připadla východní část s Hodonínem. Zemřel roku 1590.¹²⁷

Blason: dvě zkřížené černé ostrve ve zlatém štítu (o šesti sucích), v klenotu stříbrný kapr, okrášlený kyticí z pavích per; přikryvadla černá a zlatá.

Pozn.: literatura se odvolává, že klenotní kapr leží na červeném polštáři (Sedláček, Kolář, 1902, s. 183; Hanáček J., 1983 s. 81). Polštář na erbu Nové radnice však není.

¹²⁵ Kameníček F., 1900, s. 168, pozn. Č. 2

¹²⁶ Jordánková H., Sulitková L., in: Kokojanová, M., 1997, s. 182

¹²⁷ Hanáček J., 1983, s. 81

Stanislav Pavlovský, biskup olomoucký

Stanislav Pavlovský se narodil roku 1579 v Pavlovicích rytíři Stanislavu Pavlovského z Pavlovic. Jeho dlouhá církevní kariéra začala po studiích ve Vratislavi, kdy se stal roku 1569 olomouckým kanovníkem, poté studoval církevní právo do Říma, kde získal doktorát.

Byl neúnavným reformátorem církevního života a horlivým prosazovatelem katolické víry.¹²⁸ Od roku 1575 se stal proboštem kolegiální kapituly v Brně a od roku 1579 byl zvolen olomouckým metropolitou, v roce 1580 převzal řízení diecéze.

Biskup Stanislav jako první uvědoměle uctíval moravské věrozvěsty, svatého Cyrila a Metoděje, a šířil jejich kult jako apoštolů a ochránců Moravy. Po dlouhou dobu poskytoval azyl a pohostinství polskému emigrantovi Bartoloměji Paprockému z Hlahol, který sepsal u něj své dílo Zrcadlo slavného markrabství moravského. Za zásluhy při zvolení císaře Rudolfa II. potvrdil nově zvolený monarcha biskupovi a jeho nástupcům starý titul knížete Svaté říše římské.

Biskup Stanislav, který je za své přínosy pokládán za obnovitele diecéze, zemřel v Kroměříži v roce 1598 a byl pohřben v olomouckém dómu před jím zřízenou kaplí svatého Stanislava.¹²⁹

¹²⁸ Hanáček, J., 1983, s. 81-82

¹²⁹ Buben M., 2000, s. 252-254, obšírněji Paprocký z Hlahol- Krejčí B., K. 1941, s. 43

Blason: čtvrcený štít, v němž prvním a čtvrtém poli je rodový znak biskupův (v modrém poli nad zlatým půlměsícem zlatá hvězda), ve druhé a třetí čtvrtině znak biskupství (v červeném poli šest stříbrných kuželů v postavení 4,2). Na štítu mitra, vlevo berla, štítonoši-tzv. puti.

Hynek Brtnický z Valdštejna a na Brtnici

místokomorník 1575, 1588

nejvyšší sudí 1581-1582

zemský hejtman 1582-1588 ¹³⁰

nejvyšší komorník 1588-1595 ¹³¹

Valdštejnové byli na Moravě zastoupeni rodovou větví Brtnických, z níž pocházel i Hynek. Narodil se roku 1545. Od roku 1569 zasedal na zemském soudu. Zemřel roku 1595.¹³² V 16. století začali Valdštejnové užívat ve znaku znamení čtyř lvů.

Blason: jeho štít je čtvrcený zlatě a modře, v každém poli vpravo obrácený lev střídavých barev, na korunované turnajové přilbě rostoucí lev modrý; přikryvadla modrá a zlatá.

130 Válka J., Čerešňák J., B, 1987 uvádí jeho funkční období do roku 1589, dále Kolář M., Sedláček A., 1902 datuje jeho funkční období hejtmana na 1590-1596.

131 Jordánková H a Sulitková L., in: Kokojanová, s. 181, dále Boček, A.: 1850 (cit v pozn. 4) ohraničuje jeho funkci komorníka lety 1589-1596

132 Stibor J., 1986, s. 4

Zachariáš z Hradce a na Telči

*zemský soudce 1557 a 1558-1567*¹³³

*komorník 1558-1567, 1573-1586*¹³⁴

*zemský hejtman 1567-1571 135*¹³⁶

*místohejtman 1573, 1580, 1588*¹³⁷

Český panský katolický rod, větev Vítkovců, sídlící od počátku 13. století na Jindřichově Hradci. Tamní hrad a město držel mocný rod po čtyři století až do svého vymření. Členové rodu zastávali řadu předních zemských úřadů v království.¹³⁸ Roku 1571 dobrovolně se vzdává úřadu.¹³⁹ Zachariáš z Hradce a na Telči¹⁴⁰, patří k původní komisy, která měla dohlížet na stavbu soudnice. Úspěšný politik, znamenitý hospodář a znalec v otázkách zemské správy byl povolán k mnoha úřadům, zastupoval Moravu při

133 Tiray J, 2008, s. 16

134 Kameníček F., 1900, s. 193, (cit v pozn. 3) prodlužuje jeho funkční období na rok 1587

136 Jordánková H., Sulitková L., in: Kokojanová, M., 1997, s. 178

137 Tiray J, 2008, s. 16

138 Mysliveček M., 1993, s. 117

139 Kameníček, 1900, s. 140

140 První žena byla Kateřina z Valdštiny, sňatek r. 1553 (Tiray J, 2008, s. 16)

korunovaci Rudolfa II. atd. ¹⁴¹ Zachariáš z Hradce umírá roku 1576 ¹⁴²

Blason: štít je čtvrcený s modrým středním štítkem, v němž je zlatá růže. V 1. modrém poli zelený věnec, 2. pole děleno zlato-červeně, v 3. modrém poli zlaté písmeno M, ve 4. modrém poli zlatá kotva. Na štítu korunovaná turnajová helma s pravými přikryvadly modro-zlatými, levá přikryvadla červeno-zlatá, v klenotu zelený věnec mezi dvěma křídly posázenými zlatými srdíčky, pravé křídlo modré, levé červené.

Pozn: rozlišování erbů se uplatnilo jen u velkých rozrodů. Vítkovci, původní rodový erb růže odlišili různými tinkturami. Jedna větev rozrodu, páni z (Jindřichova) Hradce se s pouhým odlišením tinktur nespokojili. Jejich erby začali být odlišovány různými příznaky, vznikl tak erb čtvrcený. ¹⁴³

¹⁴¹ Hanáček, J., 1983 s. 82

¹⁴² Paprocký, z Hlohol, Krejčí B a K. s. 35

¹⁴³ Krejčík T., Psík R., 2008, s. 85

Hynek starší Bruntálský z Vrbna a na Bruntále, Koldštejně a Bystřici

moravský hejtman 1590-1594 ¹⁴⁴

Slezský panský rod sídlící na Moravě a později i v Čechách. Hynek starší Bruntálský z Vrbna, sezením a na Bruntále, Koldštejně a Bystřici zemřel roku 1597. ¹⁴⁵ Zeť Karla staršího z Žerotína. ¹⁴⁶

Blason: v modrém štítu zlaté břevno provázané šesti zlatými liliemi (3,3). Na korunované turnajové přilbě s přikryvadly modro-zlatými zlatý sloup prostřelený šípem.

Znak: štít modrý s příčným zlatým pruhem a liliemi. Klenot toul šípem prostřelený, později sloup. ¹⁴⁷ ¹⁴⁸

¹⁴⁴ Válka J., Čerešník J., B, 1987, s. 237, dále Hanáček J., 1983, s. 84 uvádí, že ve funkci hejtmana byl ještě v roce 1572

¹⁴⁵ Hanáček J., 1983, s. 84

¹⁴⁶ Válka J., Čerešník J., B, 1987, s. 203

¹⁴⁷ Kameníček F., 1900 s.455

¹⁴⁸ „Předek rodu Vrboslav prý podle erbovní pověsti ve službách francouzského krále zastřelil římského hejtmana Colonna (Tržn. Český „sloupa“). Tuto událost připomíná prostřelený sloup v klenotu rodového znaku. Za odměnu byl prý původní znak rodu polepšením přidáním dalších tří lilií ve znaku francouzských králů. V 15. Století sídlil rod na severní Moravě.“ Mysliveček, M., s.74

Fridrich z Žerotína a na Židlochovicích

Má zde erb podruhé, blason i prosopografický text viz výše.

Jiří Zajímač z Kunštátu a na Jevišovicích

Moravský panský rod vlastní od 13. století mnohá moravská i česká panství. Jiří Zajímač z Kunštátu a na Jevišovicích byl švagrem Hynka Brnického z Valdštejna. Pocházel z rodu Kunštátů, z větve Zajímačů.¹⁴⁹ Byl to poslední muž rodu, po něm Jevišovická větev vymírá.¹⁵⁰ Jiří Zajímač byl od roku 1564 majitel panství Jevišovice, stal se vladařem rodu. Tato správní funkce však existovala jen do jeho smrti, roku 1587.¹⁵¹

Blason: štít dělený černě a stříbrně se dvěma stříbrnými břevny v horní půli. Korunovaná turnajová přilba s přikryvadly černo-stříbrnými zde nesou dvě složená křídla barvách štítu, pokosem černé pruhy.

Poznámka: shodná heraldická figura s erbem pánů Drnovských z Drnovic: Vrchní pruhy, jinak též vrchní trojříčí, na svém štítě kromě pánů z Kunštátu mají ještě příslušníci vladického rodu Drnosvkých z Drnovic. Protože i tinkturami se erby obou rodů shodují, v zásadě se odlišují pouze motivem užitým v klenotu. Zatímco Drnovští v helmu měli vždy rohy s pruhy jako ve štítu, u Kunštátů převažovala orlí křídla. U Kunštátů vyznačovala korunka na helmu panský stav, Drnovským tam spočívala jen prostá vladická točenice.¹⁵²

¹⁴⁹ Plaček M., 2006, s. 575

¹⁵⁰ Tamtéž s. 188

¹⁵¹ Hanáček, J., 1983, 84

¹⁵² Plaček M, 2006, s. 12-13

Jindřich Václav Krajíř z Krajku a na Mladoňovicích

Jindřich Václav Krajíř z Krajku a na Mladoňovicích,¹⁵³ ze staré korutanské rodiny, zdomácnělé v Čechách koncem 14. století. Střediskem jejich majetku na Moravě bývalo okolí Dačic, avšak celý rok vymírá již roku 1600.¹⁵⁴

*„Silnou pravicí znát, že hojně šermoval,
ten předek, kterýž o ten erb pracoval.*

*Neb tuto vidíš, jako rytíř pravý,
vzal v bílém poli znamení krvavý.*

*Tak bránil muzně a statečně vlasti,
přišel s potomky ku věčné vzácnosti“.*¹⁵⁵

Blason: pošikem dělený štít stříbrno červeně, na korunované turnajové přilbě s přikryvadly červeno-stříbrnými dvě složené orlí křídla v barvách štítu, též dělené pošikem.

153 „Jeho manželka byla Alina ze Zástřizl, 1576, která 1588 jako vdova držela po manželovi tvrz a ves Mladoňovice, ale roku 1598 prodala statek mladoňovický svému druhému manželovi.“ (Hosák- 2004, s.165)

154 Hanáček J., 1983, s. 84

155 Ctibor J., 1986, s. 55

Smil Osovský z Doubravice a na Třebíči

místokomorník 1591, 1594-1595

místosudí 1593, 1597, 1602-1604 ¹⁵⁶

Vynikající hospodář a diplomat. V roce 1578 se poprvé objevuje mezi přisedícími zemského soudu. Roku 1604 se mezi zemskými úředníky vyskytuje naposledy. ¹⁵⁷Byl nejslavnějším z celého rodu, královským radou, místodržícím a nejvyšším zemským sudím. ¹⁵⁸ Smil Osovský byl nekatolického vyznání, ochránce Jednoty bratrské. ¹⁵⁹ Především proto se výrazněji neproslavil v zemských úřadech. ¹⁶⁰ Umírá jako poslední svého rodu v Třebíči roku 1613. Sepsal Codex Doubravician. ¹⁶¹

Blason: v červeném štítu stříbrná zavínutá střela, v klenotu na přilbě kytka z pavích per, protknutá stejnou střelou vodorovně položenou.; přikryvadla červeno- bílá.

¹⁵⁶ Jordánková H., Sulitková L., in: Kokojanová, s. 178

¹⁵⁷ Stibor J., 1986, s. 7

¹⁵⁸ Hanáček J., 1983, s. 84-85

¹⁵⁹ Rypáček F., 1897, s. 3

¹⁶⁰ Stibor J., 1986, s. 7

¹⁶¹ Pilnáček J., 1930, s. 208

Jan z Lipé a na Krumlově

nejvyšší maršálek v letech 1576-1598 ¹⁶²

Jan z Lipé a na Krumlově, stolník císaře Rudolfa II., synovec dříve uvedeného Čeňka z Lipého. Po svém strýci zdědil Hodonín, brzy jej však prodal a ponechal si pouze Krumlov. Věrný rodové tradici zastával v letech 1576-1598 úřad nejvyššího maršálka království českého. ¹⁶³

Blason: znak je stejný jako u výše popsaného erbu pána Čeňka z Lipé.

¹⁶² Hanáček J., s. 85

¹⁶³ Tamtéž s. 85, obšírněji Pilnáček J., 1930, s. 340

Bernard Drnovský z Drnovic a na Rájci

nejvyšší hofrychtěř v letech 1578, 1589, 1598, 1602 ¹⁶⁴

Moravsky vladýcký rod Drnovských z Drnovic roku 1464 koupili panství Rájec, které zůstalo předním sídlem rodu až do jeho vymření po meči roku 1619.¹⁶⁵ Bernard Drnovský z Drnovic a na Rájci, pokrokový feudální podnikatel, na Drnovicích od roku 1544.¹⁶⁶ Ke zděděnému Rájci přikoupil Dolní Kounice a svůj majetek dále rozšiřoval na Blanensku. Zemřel roku 1601.¹⁶⁷

Blason: štít dělený černě a zlatě se dvěma zlatými břevny v horní půli. Turnajová přilba, v klenotu jsou dva buvolí rohy s černo-zlatými pruhy; přikryvadla černá a zlatá.

Poznámka: shodná heraldická figura s erbem pánů z Kunštátu: ¹⁶⁸ Vrchní pruhy, na svém štítě kromě pánů Drnovských z Drnovic mají ještě příslušníci vladýckého rodu z Kunštátu. Zatímco Drnovští v helmu měli vždy rohy s pruhy jako ve štítu, u Kunštátů převažovala orlí křídla. U Kunštátů vyznačovala korunka na helmu panský stav, Drnovským tam spočívala jen prostá vladýcká točenice.¹⁶⁹

¹⁶⁴ Boček A., 1850, nestr.

¹⁶⁵ Mysliveček M., 1993, s. 104, č. 13, více Pilnáček J., 1930, s. 136

¹⁶⁶ Hanáček J., 1983, s. 85

¹⁶⁷ Stibor J., 1986, s. 10

¹⁶⁸ „Rytířský rod Drnovských byl pravděpodobně odnoží pánů z Kunštátu.“ Stibor J., 1986, s. 9

¹⁶⁹ Plaček M, Futák P., 2008, s. 12-13

Jaroš Morkovský ze Zástřizl a na Boskovicích

Jaroš Morkovský ze Zástřizl a na Boskovicích, píšící se od roku 1566 na Morkovicích a Svatobořicích. Postupně nabyt Buchlova a Židlochovice a roku 1567 si koupil Boskovice.¹⁷⁰ První manželka Kateřina Pražmínka z Bílkova, druhá manželka Johanka z Drnovic.¹⁷¹ Zemřel roku 1583.¹⁷²

Blason: v červeném štítu stříbrná lilie, turnajová přilba s červenou točenicí nese v klenotu tři pštrosí péra¹⁷³ stříbrné barvy, mezi červené; přikryvadla červeno-stříbrná.

¹⁷⁰ Hanáček J., 1983, s. 86

¹⁷¹ Černá M.L., 1934, s.21

¹⁷² Hanáček J., 1983, s. 86

¹⁷³ „Původně lilie též co klenot, později klenot tři péra pštrosí.“ Pilnáček, J., 1930, tab. č. 803

Jan Pražma starší z Bílkova a na Uhřicích

Starobylý rod, jehož potomstvo usadilo se ve Slezku. Pražmové z Bílkova byli povýšeni roku 1625 do panského stavu.¹⁷⁴

Blason: v modrém štítu dva černé parohy o čtyřech výsadách, v klenotu na turnajové přilbě tytéž parohy černé barvy; přikryvadla modrá a černá.

Pozn.: na štítě a co klenot jeden jelení paroh. Ve 14. Století oblíbili si členové tohoto rodu dva rohy spojené na štítě. Parohy byly žluté či zlaté na modrém štítě, tak vysvítá z majestátu při povýšení Pražmů z Bílkova r. 1625 do panského stavu.¹⁷⁵

Z Pilnáčka vyplývá, že původní přirozené jelení parohy, jsou po roce 1625 zlaté. Proto tento erb je důkazem jeho vzniku před rokem 1625.

¹⁷⁴ Pilnáček, J., 1930, s. 347- 348

¹⁷⁵ Tamtéž s. 348

2.3. Sedm erbů na kratší stěně Rytířského sálu

1. *Ctibor Syrakovský z Pěrkova, a na Staré Vsi a Paskově*
2. *Bohuslav Bořita z Budče a na Jiřkovicích*
3. *Wolf Koňas z Vydří a na Bolíkově*
4. *Jan Horecký z Horky a na Střílném*
5. *Florián Pravětický z Radvanova a Vokachynic*
6. *Martin Sokolský ze Sokolova*
7. *Florian Tomanykl z Kolsdorfu*

Ctibor Syrakovský z Pěrkova, a na Staré Vsi a Paskově

nejvyšší zemský písař v letech 1579-1600 ¹⁷⁶

původem z polské rodiny usedlé od 16. stol na Moravě a ve Slezsku. ¹⁷⁷ Ctibor zde držel mimo jiné i Boskovice, roku 1580 získal Paskov a roku 1588 byl jmenován do úřadu nejvyššího písaře Markrabství moravského. ¹⁷⁸ Zemřel roku 1600 a byl pochován ve Staré Vsi, kde je dodnes jeho krásný renesanční náhrobek. ¹⁷⁹

Blason: v červeném štítu stříbrná polovina střely, jejíž spodní část tvoří polovina prstence. Korunovaná turnajová přilba s červeno-stříbrnými přikryvadly, z koruny vynikají dvě černě oděné paže, ¹⁸⁰ držící zlatý prsten s kamenem.

¹⁷⁶ Stibor J., 1986 s. 10

¹⁷⁷ Pilnáček J., 1930, s. 354

¹⁷⁸ Hanáček J., 1983, s. 77

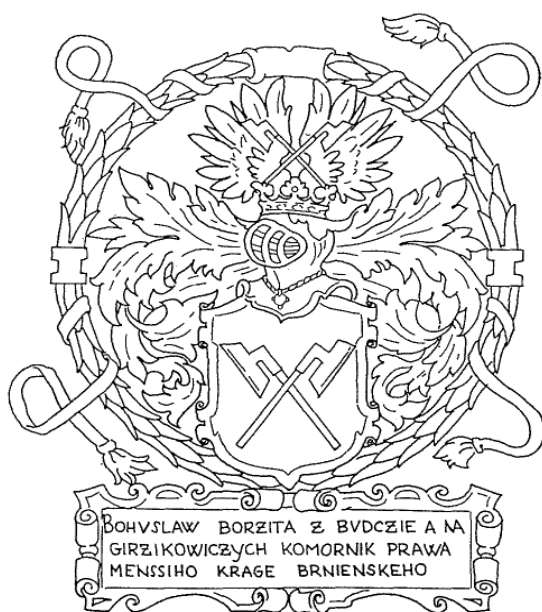
¹⁷⁹ Stibor J., 1986 s. 10

¹⁸⁰ Klenot ruče panenské (dle Paprockého, 1986)

Bohuslav Bořita z Budče a na Jiříkovicích

komorník menšího práva

Bohuslav Bořita z Budče byl příslušníkem původní moravské vladycké rodiny, povýšené roku 1687 do stavu svobodných pánů. Držel v okolí Brna několik statků, například Jiříkovice, Líšeň.¹⁸¹ V roce 1586 se poprvé vyskytuje v úřadu komorníka menšího práva zemského markrabství moravského. Zemřel někdy po roce 1602, kdy se v zemských deskách připomíná naposledy.¹⁸²

Blason: v modrém štítu jsou dvě křížem přeložené sekery bradatice, stříbrné s přirozenými topůrkami. Korunovaná turnajová přilba, v klenotu sekery ze štítu položené na dvou otevřených černých, orlích¹⁸³ křídlech. Přikryvadla jsou modrá a zlatá.

¹⁸¹ Hanáček J., 1983, s. 77

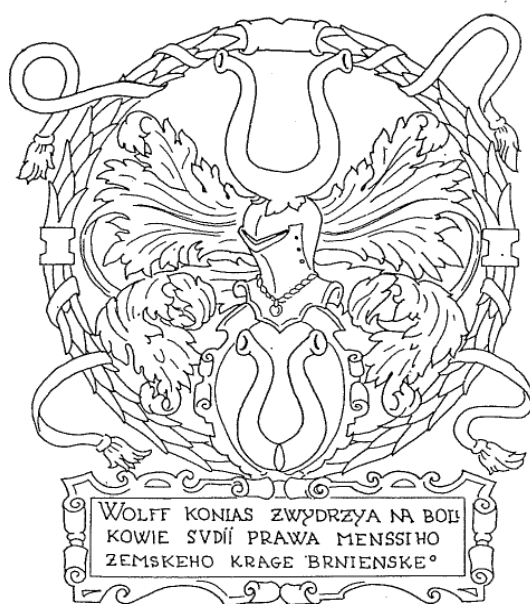
¹⁸² Stibor J., 1986, s. 13

¹⁸³ Pilnáček, J., 1930, s. 395

Wolf Koñas z Vydří a na Bolíkově

*sudí menšího práva v letech 1583-1598*¹⁸⁴

Starobylý rytířský rod Koñasů se psal podle vsi Kostelní Vydří nedaleko Dačic.¹⁸⁵ Rodina byla povýšena do panského stavu až roku 1687. Po vymření rodu v roce 1741 přešel jejich znak i predikát na rod Astfeldů (1755).¹⁸⁶ Wolf Koñas zemřel zřejmě ještě před rokem 1600.¹⁸⁷

Blason: v červeném štítu dva bílé buvolí rohy. Tytéž rohy na kolčí přilbě, přikryvadla červeno-černá.

Poznámka: na tomto erbu vidíme kolčí helmici, v celé erbovní galerii Rytířského sálu se objevuje minoritně.

¹⁸⁴ Stibor J., 1986, s. 13

¹⁸⁵ Tamtéž s. 13

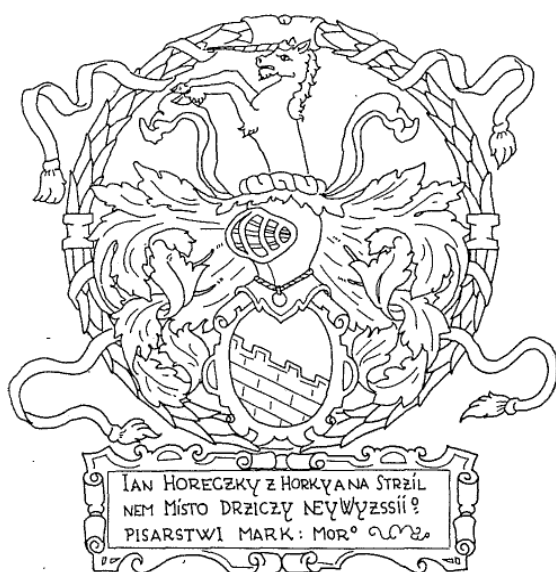
¹⁸⁶ Hanáček J., 1983, s. 77

¹⁸⁷ Stibor J., 1986, s. 13

Jan Horecký z Horky a na Střilném

*místodržící nejvyššího písařství Markrabství moravského v letech 1585-1593*¹⁸⁸

Příslušník staré moravské vladycké rodiny (pozdějšího rytířského rodu), již v 16. století zchudlé a sedící na různých malých svobodných statcích.¹⁸⁹ Jan Horecký z Horky od roku 1583 působil jako biskupský úředník na panstvích Rudišov a Libavá. Objevuje se na zemském soudě v letech 1591-1593. Zemřel pravděpodobně roku 1594.¹⁹⁰

Blason: v modrém štítu vedle pokosem stříbrnou hradbu se stínkami, na štítu turnajová přilba s točenicí a přikryvadly modro-stříbrnými, v klenotu rostoucí černý jednorožec.

¹⁸⁸ Stibor J., 1986, s. 13

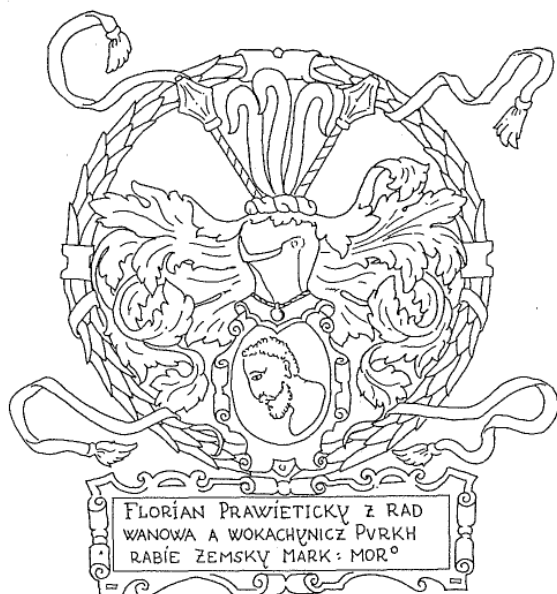
¹⁸⁹ Hanáček J., 1983, s. 78-79

¹⁹⁰ Stibor J., 1986, s. 13

Florián Pravětický z Radvanova a Vokachynic

*Zemský purkrabí v letech 1583-1587*¹⁹¹

Příslušník původní uherské rodiny přišlé za tureckých válek na Moravu.¹⁹² Potvrzení starodávného rytířského stavu se datuje k roku 1574 majestátem.¹⁹³ Florián Pravětický zemřel roku 1587. Je pohřben v Brně v kostele sv. Jakuba¹⁹⁴

Blason: modrý štít, v něm vousatá mužská hlava (uťatá hlava Turka)¹⁹⁵ s kouskem zkrvaveného ramene. Kolčí přilba, přikryvadla modrá a bílá, z točenice vynikají dva stříbrné buzikány, mezi nimi tři kohoutí pera v barvě modré, bílé a černé.

¹⁹¹ Jodánková H., Sulitková L., in Kokojanová M., 1997, s. 180

¹⁹² Hanáček J., 1983, s. 79

¹⁹³ Sedláček A., 1925, s. 578

¹⁹⁴ Auszug, sv. Jakub, sign. 6, pag. 1

¹⁹⁵ Pilnáček J., 1930, s. 475

Martin Sokolovský ze Sokolova

písař menšího práva Mrkrabství moravského

Původní polská rodina (Sokolowski)¹⁹⁶ rozšířená v 15. a 16. století do našich zemí. Roku 1563 císař Ferdinand dovolil, aby se Martin Sokolovský psal ze Sokolova, a současně polepšil jeho starobylý znak.¹⁹⁷

Blason: v modrém štítu na zlaté ostrvě stojí černý krkavec se zlatým prstenem v zobáku. Týž krkavec v klenotu na turnajové přílbě mezi modrým a bílým buvolím rohem. Točenice a přikryvadla modro bílá.

Poznámka: je zajímavostí, že v této galerii se nachází erb Martina Sokolovského ze Sokolova v jeho starodávné podobě, tedy ještě předtím, než byl roku 1563 polepšen. Jeho podoba po povýšení je následovná: " štít rozdělen napříč, vrchní polovina modré barvy, pod ní pruh napříč bílé barvy a ve spodní polovině byl starý (dříve popsáný) znak."

¹⁹⁸ Domnívám se, že se může v tomto případě jednat o erbovní strýcovství.¹⁹⁹

¹⁹⁶ Pilnáček, J., 1930, s. 160

¹⁹⁷ Hanáček J., 1983, s. 78

¹⁹⁸ Kolář M., Sedláček A., 1902, s. 53

¹⁹⁹ Erbovní strýcovství- způsob nabytí erbu, kdy nešlechtit byl přijat k erbu a predikátu šlechtice. Přistupovalo se k němu, pokud hrozilo rodině vymření, nebo za úplatu na straně přijímaného.

Florián Thomanykl z Kolsdorfu

písař menšího práva

erb a predikát získal v březnu roku 1578²⁰⁰. Ten je stejný jako u Mencla z Kolsdorfu.

Blason: Erb je stejný jako u Mencla z Kolsdorfu, viz výše (erb na vnější stěně Rytířského sálu).

²⁰⁰ Heraldika II, s. 528, i Pilnáček J., 1930, s. 304 uvádí rok 1578, Hanáček však 1584

3. Heraldická část

3.1. Výtvarný aspekt a proměny heraldiky na přelomu 16. a 17. století

Heraldika podléhala dobovým trendům stejně, jako všechna odvětví umění. Původní, praktická funkce heraldických znaků, která byla spojována s rytířstvím, se v 16. století stala výlučně dekorativní záležitostí. Proto můžeme vidět, že v duchu renesance se objevují nejrůznější, nové tvary štítů, umístěných do bohatě ozdobných rámců - neboli kartuší. Tvar renesančního štítu přebírá prvky pozdně gotického – kolčího, francouzského a španělského štítu, a spojuje je na jediný štít. Kartuše, v dřívějších slozích zcela neznámý pojem, je plocha různého tvaru v bohatě utvářeném ornamentálním rámcu. Jejich okrajové partie jsou zavínány do volut a vytvářejí tzv. rolverkovou kartuš. K posunu došlo i v zobrazování heraldických figur ve štítu, jejichž původní stylizace se mění v realistické zobrazování, i s nejmenšími detaily. Figury se v dřívějších dobách stylizovaly proto, že je bylo nutno připevnit na skutečný štít, renesanční dekor už toto potřebu nemá. Od 16. století je také kladen čím dál větší důraz na honosné prvky. Například příkrývadla nabývají tvaru ornamentu, obklopují štít a jsou bohatě rozvinuty v několik možných stylizací. Vedlejší části erbu, honosné kusy, získávají v renesanci na své důležitosti, proto je i jim věnována větší dekorativní zdobnost.²⁰¹

Mnou sledovaná galerie dokládá tyto renesanční prvky heraldiky. Nejčteněji se zde vyskytují oválné štíty, umístěné v prořezávaných kartuších, jejichž detailnější shrnutí popisují v následující kapitole.

Datace se v heraldice stanovuje na základě proměn typologie jednotlivých součástí erbů v průběhu času. V následující kapitole se pokusím o heraldické zhodnocení a text dokládám restaurátorskou zprávou, která tuto problematiku datace osvětluje.

201 Müller, K., 1984, s. 64-67

3.2 Heraldické zhodnocení erbovní galerie

Štít je nejvýznamnější součást úplného erbu, ovšem vedlejší části erbu a honosné kusy v době renesance hrají neméně důležitou roli. Tyto části nejen prozrazují informace o jeho majiteli, ale pomáhají nám i datovat památku. V této kapitole se proto se pokusím o heraldické zhodnocení mnou zkoumané erbovní galerie. Tuto část doplňuji zhodnocením erbů po výtvarné a epigrafické stránce.

Štíty: většina erbů je zde tvořena barokním oválným štítem. Ostatní štíty jsou renesančního typu. Výjimkou však tvoří dva erby - Jiřího Zajímače z Kunštátu a na Jevišovicích, jehož štít je španělského typu, a u Hartmana z Lichtenštejna a na Lednici – gotického typu. Jejich štíty jsou typologicky starší, proto s největší pravděpodobností jim zdobná kartuš. Autor těchto erbů zřejmě považoval kombinaci starších štítů s módní kartuší za nevhodnou.

Přilba: přilba se vyskytuje u všech erbů, s převážnou většinou zde vidíme turnajové, a minoritně se zde objevují i kolčí přilby. Výjimku tvoří opět erb Hartmana z Lichtenštejna a na Lednici, jehož přilba se nadá přesně typologicky určit. Tato přilba je totiž kombinací helmu kolčího a turnajového. Další výjimku lze vidět u erbu Hanuše, hrabě z Hardeka, jehož erb nese tři turnajové helmy.

Štítonoši, kartuše a další zdobné prvky: Prořezávaná kartuš - tento dobový prvek se vyskytuje u naprosté většiny erbů. Kartuš chybí pouze u zmíněných erbů Jiřího Zajímače z Kunštátu a na Jevišovicích a u Hartmana z Lichtenštejna a na Lednici. Motivy, které rozvíjejí zdobnost v návaznosti na individualitu majitele erbu, se vyskytují pouze u dvou erbů církevních hodnostářů. Stanislav Pavlovský, biskup olomoucký má ve svém znaku štítonoše, tzv. puti. Dalším zdobným motivem je mitra a berla, která doplňuje znak Kašpara Shönauera, opata zábrdovického a želivského.

V církevní heraldice prostor pro rozvinutí zdobnosti není pro štítonoše, coby nosiči heraldických motivů zvykem, proto si dovoluji poznamenat, že erb Stanislava Pavlovského je v této galerii vzácností.

3.3 Výtvarné a epigrafické zhodnocení erbovní galerie

Po výtvarné stránce je zajímavé sledovat i jiné zdobné části erbu, které nejsou běžnou praxí heraldických popisů. Jsou to různé tvary terčů, které lemují erby a z kterých vybíhají zdobné prvky. V převážné většině erbů se jedná o kruhový terč, ve kterém lze vidět motivy trojlistu, volut, srpků, závitnic, nebo jen dvojité prořezávání terče.

Dalším význačným prvkem je věnec, který lemuje erb s obtočenými provazci, které z věnce vybíhají. Lemování ve věnci lze v brněnské heraldické galerii vidět pouze u přisedících menšího soudu - tedy u erbů na kratší stěně Rytířského sálu. Tyto erby ve věnci jsou také spolu jako jediné osazeny ve dvojicích.

Nápisové desky pod erby jsou rámovány zvlášť. Ve většině případů jsou zdobeny rolvelky, pouze u tří erbů, jež se nacházejí vně Rytířského sálu, vidíme rámování prostou lištou. Toto jednoduché rámování je jediným rozdílným znakem mezi erby uvnitř a vně sálu.

Rámování prostou lištou se zcela konkrétně vyskytuje pouze u pánů, kteří dohlíželi na stavbu soudnice v roce 1585 - erb Kašpara Shönauera, opata zábrdovického a želivského, dále u erbu radního písaře Jana Mencla z Kolsdorfu a Jana Munky. Tyto erby visí vně sálu, okolo hlavního vstupu do soudnice. Spolu s nimi se zde nachází erb Fridricha ze Žerotína a na Židlochovicích, jehož nápisová deska je též v této čtveřici výjimkou, neboť má rolvelkové rámování. Erb Fridricha ze Žerotína se totiž opakuje i uvnitř Rytířského sálu, a proto se domnívám, že bylo pro kamenického mistra nenáležitě dělat dvakrát stejný erb s jiným nápisovým rámováním.

Použité písmo v nápisových deskách se vyznačují poměrně jednoduchou zdobností napodobující antické vzory, serify jsou zcela nezdobené. Interpunkce se zde vyskytuje ve formě teček a trojúhelníků. Zařadila bych proto ono písmo k rané novověké kapitále, a analogicky bych jej uvedla k dílu F. a J. Šimberka ve Slaném z roku 1584,²⁰² které nalezneme v díle Františka Muziky-*Krásné písmo ve vývoji latinky II*.

František Muzika - *Krásné písmo ve vývoji latinky II*, obrazová příloha II., za s. 537

²⁰² Restaurátorská zpráva, Maráz F., 2005, nestr.

3.4 Zpráva z restaurátorského průzkumu

Brněnská heraldická galerie na Nové radnici doznala restaurátorského zásahu v letech 2005-2006. Zrestaurování provedl akad. mal. Jan Knor a Petr Navrátil, za odborné spolupráce s heraldikem PhDr. Karlem Marázem FF Masarykovy univerzity v Brně.

Popis kamenných erbů před zahájením restaurátorských prací: ...“byla zjištěna vysoká míra zachována původní polychromie kamenných reliéfů. Technologicky se jednalo o temperovou malbu, na níž navazovala pře lazurovaná olejová přemalba. Původní rozvržení zlacených stříbřených ploch bylo při pozdější úpravě přehozeno, a při posledních úpravách došlo k jejich částečnému přebonzování.“

Erby zasazené v obdélných kvádrech měly svou, rovněž polychromovanou úpravu pozadí. Tvořily nepřerušovaný pás, který je dnes redukován na samostatné objekty.

PhDr. Maráz při restaurátorském průzkumu zjistil u mnoha rodových erbů nesrovnalosti v tinkturách. Konkrétně u erbu Jana Pražmy staršího z Bílkova a na Uherčicích, který má ve svém znaku v modrém poli jelení parohy přirozené barvy, které se později znázorňovaly zlatě. Další nesrovnalost je patrná ve znaku Jana z Lipé a na Mikulově, stejně tak u Čeňka z Lipé a na Hodoníně, kde by měl být polštářek v klenotu červený, nikoliv zlatý, a kapr zlatý. Dále byly recipročně zaměněny tinktury červené a stříbrné u erbu Jindřicha Václava Krajíře z Krajku, a také reciproční výměna modré a červené barvy ve štítu Jetřicha z Kunovic a na Uherském Brodě. U rodových erbů Žerotínů, pánů z Lomnice, z Kunovic a Drnovic se vyskytuje zelená barva, která se u nich běžně nezobrazuje.

Z těchto nesrovnalostí v tinkturách erbů vychází problematika přesné datace památky. „Pokud jde o stáří, zde bylo třeba provést nejen heraldickou analýzu, ale i epigrafickou a historickou. Výzkum se zabýval otázkou, zda erby uvnitř a vně sálu pocházejí ze stejné doby. Po stránce epigrafické bylo zjištěno, že erby uvnitř i vně sálu pocházejí ze stejné doby a také ze stejné dílny, či dokonce jednoho autora. Přestože písmo epigrafických památek podléhá jisté konzervativnosti, nelze je datovat přesně na roky, ale lze konstatovat, že se jedná o jednoduchou kapitálu, kterou nebude možno datovat jinak než na přelom 16. a 17. století. Nic nebrání tomu, abychom je pokládali za dílo, jež vzniklo roku 1585 nebo přibližně nejvíce v následujících třiceti letech,“ domnívá se PhDr. Karel Maráz.

K přesnější dataci může pomoci i heraldika, kterou se restaurátorská zpráva také zabývala: u většiny předmětných erbů se vyskytuje dobový módní prvek kartuš, přitom je z literatury dobře znám fakt, že kartuš přichází do užívání od 17. století (v církevní

heraldice ji lze spatřit v 16. století). Zdá se, že na základě výskytu kartuše nic nebrání tomu památku datovat k roku 1585, nebo krátce po něm. K přesnější dataci pomůže příklad v erbu Jana Pražmy staršího z Bílkova a na Uherčicích, v jehož erbu se vyskytují jelení parohy přirozené barvy. Důležité však je, že bylo od roku 1625 stanoveno, že se tyto parohy budou kreslit zlaté. Proto tento erb na Nové radnici v Brně musel vzniknout s největší pravděpodobností ještě před rokem 1625. V heraldice pro lepší dataci pomůže zhodnocení proměn typologie jednotlivých součástí erbu, především proměny typů štítů a příleb v průběhu času. V této erbovní galerii se vyskytuje majoritně barokní oválný štít (u více jak 25 kusů), po devíti kusech erb renesanční, a dále jeden španělský a jeden gotický štít. Převaha oválných a renesančních štítů dobře datuje památku na přelom 16. a 17. století, což nevylučuje přímo rok 1585. Této dataci odpovídá i typologie příleb – nejpočetněji je zde zastoupena turnajová přilba, minoritně přilba kolčí.

„Na základě pečetní materie moravské šlechty, přičemž pečeť jako aktuální a důležitý právní ověřovací prostředek nebyla vázána takovou mírou konzervativnosti a typologie jako jakákoliv erbovní galerie na architektuře z let 1471-1526, zjistil, že žádný šlechtic z nižší šlechty si nedovolil do roku 1526 na Moravě sáhnout po turnajové přilbě, nýbrž užíval vždy helm kolčí. Musíme v erbovní galerii Rytířského sálu na Nové Radnici v Brně alespoň v některých případech konstatovat, že u nižší šlechty došlo k posunu směrem k turnajovému helmu. Tento posun však není převládající, což znamená, že se nemůže jednat o dobu příliš časově mladší roku 1626.“

Tyto heraldické a epigrafické poznatky cituje PhDr. Maráz v restaurátorské zprávě a dospívá tak k závěru, že erby na Nové radnici v Brně vznikly v roce 1585–1625. O stejnou dataci se přihlásily i erby vně Rytířského sálu – na vnějším schodišti.

Závěrem této zprávy zjistíme, že restaurace památky zasáhla do přemalby nežádoucí zelené barvy, která tam byla nanесena až druhotně (jak je uvedeno na začátku zprávy). Všechny ostatní tinktury, které se ukázaly být původními, byly ponechány.

Závěr a výhledy práce

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zpracování katalogu erbů v Rytířském sále Nové radnice v Brně, neboť tato galerie se netěšila doposud přílišnému zájmu historiků a nevznikla o ní ani ucelenější a podrobnější studie.²⁰³ Pokusila jsem se proto tento nedostatek doplnit a předkládám tak ucelenou dokumentaci k dochovaným erbům.

V tomto Rytířském sále se dnes nacházejí erby nejvyšších zemských úředníků, pánů a rytířů, kteří zasedali v přilehlé sněmovní síni na pravidelných zemských sněmech a soudech, a též příležitostných sjezdech v předbělohorském období.

Vznik brněnské erbovní galerie se hlásí přesněji k roku 1585, neboť právě v tomto roce byla dokončena stavba nové, renesanční soudnice. K příležitosti vzniku této reprezentativní zemské soudnice byly zhotoveny erby oněch moravských pánů, kteří v té době spravovali zemi.

Všechny tyto kamenné erby slavných moravských rodů se vyznačují jednotným dekorativním pojetím stylu pozdní renesance a rozděluje je do tří skupin.

V první skupině zaujímají své místo čtyři erby osob, jež zemský sněm pověřil dohledem nad stavbou nové soudnice. Zároveň reprezentovali čtyři stavy Markrabství moravského: pány, rytíře, preláty a města. Jejich erby jsou umístěny vně sálu - v otevřeném vstupním vestibulu nad schodištěm.

Druhá skupina je nejrozsáhlejší: tvoří ji dvacetičtyři erbů - nejvyšší zemští úředníci a přísedící většího zemského soudu. Umístění erbů těchto nejvýznamnějších předních moravských rodů je na delší, podélné stěně Rytířského sálu.

Třetí skupina je na kratší příčné stěně sálu, a je osazena erbem nejvyššího zemského písaře a pod ním šesti erby úředníků menšího zemského soudu.

U každého erbu jsem uvedla základní prosopografické údaje jeho majitele, dále převzatého nákresu úplného erbu, fotografii pořízenou vlastním průzkumem a ke každému erbu jsem připsala blasonování.

Zpracování katalogu erbů ztěžovala různojazyčná dobová mluva v knihách datována kolem roku 1900, z kterých jsem často čerpala. Mnoho času jsem strávila badatelskou

²⁰³ V díle heraldika Jiřího Hanáčka jsou erby znamenitě překresleny, postrádá však tato práce zdrojový komentář - některé prosopografické informace vlastníků erbu nesedí s prameny. Jiné zdroje se omezují na pouhé konstatování, že tato erbovní galerie existuje, bez dalších podrobnějších informací.

činností a práci se zdroji, neboť neexistuje zatím žádná studie této heraldické památky, kterou by svoji studii podložila ověřenými zdroji. Pro kontrolu některých informací jsem často sáhla po Moravských zemských deskách, ale i v nich jsem musela číst s ohledem na tehdejší možnosti omylů.

Dalším cílem práce bylo upřesnění, kde se erby nacházeli, než byly osazeny na své místo v Rytířském sále Nové radnice. Přes veškerou snahu se však nepodařilo určit, kde se původně erby nacházely, neboť neexistuje jediný písemný ani ikonografický doklad, který by s jistotou mohl mé hypotézy ověřit. Zůstává zde tedy prostor pro další případné bádání v tomto směru, k čemuž by měla pomoci i tato práce. Rovněž mne zajímalo autorství erbů. Mnohá literatura ho připisuje italskému kamenickému mistru působícího v té době v Brně – Gialdimu. Naproti tomu Petr Kroupa a Jiří L. Bílý v knize Brněnští sochaři, kameníci a zedníci v letech 1570-1620 – v seznamu Gialdiho prací není uveden žádný záznam o tom, že pracoval na těchto erbech. Proto si nedovoluji uvádět ve své bakalářské práci, že autorem mnou sledovaných erbů je Giorgio Galdi, neboť není jeho autorství potvrzeno.

Závěrem bych ráda věnovala tuto poslední část výtvarně edukačním možnostem, které se v tomto oboru heraldiky nabízejí, a které bych ráda uplatnila ve své pedagogické praxi.

Seznam zdrojů a použité literatury

BOČEK, Antonín. *Přehled knížat a markrabat i jiných nejvyšších důstojníků zemských v Markrabství Moravském*. V Brně: Jednota národní s. Cyrilla a Methuda, 1850. 16 s.

BRANDL, Karel a Vincenc, ed. *Spisy Karla staršího z Žerotína. Oddělení druhé, Listové psaní jazykem českým. Svazek třetí*. V Praze: Nákladem Matice Moravské, 1872. 159 s.

BROŽURA, BRNO, NOVÁ RADNICE. Vydal: Magistrát města Brna-Odbor vnitřních věcí. Také Jan Sedlák Dr., v publikaci Nová Radnice v Brně, rok 1973. Vydalo Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Brně.

BUBEN, Milan a ČECH, Zdirad J. K. *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Vyd. 1. Praha: Logik, 2000. 411 s. ISBN 80-902811-0-9.

BURIAN, Vladimír. *Vývoj náboženských poměrů v Brně 1570-1618*. Brno: Nákladem ÚNV zemského hlavního města Brna, 1948, 107 s.

ČERNÁ, Marie Ludmila. *Studenti ze zemí českých na universitě v Orléansu a na některých jiných francouzských universitách*. Marie L. Černá. In: *Český časopis historický* / Praha: Historický klub 40, č. (1934)

DROBNÁ, Zoroslava. *Brno: Nová radnice; Městské lapidárium*. Brno: Město Brno, 1397.

DŘÍMAL, Jaroslav (ed.). *Nová brněnská radnice: úprava sněmovny moravských stavů: 28.IX.1935* : [vydáno k otevření nové radnice 28. září 1935. V Brně: Město Brno, 1935

DŘÍMAL, Jaroslav. *Zemský dům v Brně*. Brno, 1947. Sborník příspěvků k dějinám zemského hlavního města Brna; 1.

DVOŘÁK, Rudolf. *Dějiny markrabství moravského: stručné vydání*. s.l.: Patria, 1900, 285 s.

HANÁČEK, Jiří. Heraldický soubor stavovského domu v Brně. (ke 400. výročí vzniku). *ZPRAVODAJ, Klub genealogů a heraldiků Ostrava, Dům kultury Vítkovice*. Ostrava, 76-87

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. [2. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 9788071069065.

HOSÁK, Ladislav. *Historický místopis země Moravskoslezské*. Ladislav Hosák. Vyd. 2. Praha: Academia, 2004. 1144 s. ; 24 cm [Reprint 1. vyd., Společnost přátel starožitostí

čsl., Praha r. 1938. ISBN:80-200-1225-7

JANIŠOVÁ, Jana a Dalibor JANIŠ. *Moravská zemská zřízení a kodifikace zemského práva ve střední Evropě v 16. a na začátku 17. století*. Praha: Scriptorium, 2016. ISBN 978-80-88013-37-2.

JEŘÁBEK, Tomáš a kol. *Brněnské paláce: stavby duchovní a světské aristokracie v raném novověku*. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2005. 247 s. Dějiny a teorie umění; sv. 8. ISBN 80-7364-016-3.

JORDÁNKOVÁ, Hana a SULITKOVÁ, Ludmila. Brněnská městská kancelář v předbělohorském období. (Prosopografická a diplomatická studie). In: *Sborník archivních prací*. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra ČR Roč. 45, č. 2 (1995), s. 291-510.

JORDÁNKOVÁ, Hana a SULITKOVÁ, Ludmila. Předbělohorské soudy na Moravě a královské město Brno. *Časopis Matice moravské* 113, č. 2, (1994). s. 235-260

JORDÁNKOVÁ, Hana a SULITKOVÁ, Ludmila. *Šlechta v královském městě Brně v předbělohorském období*. In: KOKOJANOVÁ, Michaela, ed. *Měšťané, šlechta a duchovenstvo v rezidenčních městech raného novověku (16. - 18. století)*. Prostějov: Muzeum Prostějovska, 1997. ISBN 80-900106-6-0.

JORDÁNKOVÁ, Hana. Brněnská předměstí Cejl a Radlas - stručné dějiny do poloviny 17. století. In: *Brno v minulosti a dnes: sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna* / Brno: Magistrát města Brna 16, (2002,) s. 285-337.

KAMENÍČEK, František. *Jednání sněmovní a veřejná v markrabí moravském od počátku 15. století až do přijetí krále Ferdinanda I. za markrabí Moravského roku 1527*. Archiv český X a XI. 1890 a 1891.

KAMENÍČEK, František. *Zemské sněmy a sjezdy moravské: jejich složení, obor a význam od nastoupení na trůn krále Ferdinarda I. až po vydání obnoveného zřízení zemského (1526-1628)*. Brno: Zemský výbor Markrabství moravského, 1900.

KLECANDA, Vladimír. Přijímání do rytířského stavu v zemích českých a rakouských na počátku novověku: příspěvek k dějinám nižší šlechty. V Praze: V. Klecanda, 1928.

KNOZ, Tomáš. *Državy Karla Staršího ze Žerotína po Bílé hoře: osoby, příběhy, struktury*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 474 s. ISBN 8086488039.

KNOZ, Tomáš. *Karel starší ze Žerotína: don Quijote v labyrintu světa*. Praha: Vyšehrad,

2008. Velké postavy českých dějin. ISBN 978-80-7021-956-0.

KOLÁŘ, Martin a August SEDLÁČEK. *Českomoravská heraldika. Část 1, všeobecná*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902.

KREJČÍK, Tomáš a Richard PSÍK. *Základy heraldiky*. Ilustroval Libor KOVÁŘ. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN 9788073686444.

KROUPA, Jiří, ed. *Dějiny Brna 7. Uměleckohistorické památky, historické jádro*. Brno: Statutární město Brno, 2015. ISBN 978-80-86736-46-4.

KROUPA, Petr a BÍLÝ, Jiří Libor. *Brněnští sochaři, kameníci a zedníci v letech 1570-1620*. Brno: Genealogický a heraldický klub při ZK ROH Královopolské strojírny, 1987.

LETOCHA, Václav František a Bohumil SOBOTÍK. *Památky města Brodu Uherského*. Uherský Brod: Nákladem vlastním (tiskárna Fr. Sedláčka), 1942, xxviii, 192, xxii s.

MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost šlechtických rodů v českých zemích*. Praha: Mladá fronta, 1992. ISBN 80-204-0346-9.

MATĚJEK, František. *Moravské zemské desky: 1567-1642. III, Kraj olomoucký*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1953. cxxxii, 858 s.

ROHLÍK, Miloslav, ed. *Moravské zemské desky 1567-1641 3. [díl], Kraj brněnský*. 1. vyd. Praha: SPN, 1957. 1 sv. (přeruš. str.). Publikace vědecké literatury.

MÜLLER, Karel. Heraldická výzdoba stavovské sněmovny v Opavě ze 2. poloviny 16. století. In: *Pro arte. Sborník k počtě Ivo Hlobila* / Praha : Artefactum, nakl. ÚDU AV ČR, 2002 s. 253-259.

MÜLLER, Karel. *Sborník příspěvků [z] II. setkání genealogů a heraldiků*. Editor Karel MÜLLER. Ostrava: Klub genealogů a heraldiků, 1984, 134 s.

MYSLIVEČEK, Milan. *Erbovník, aneb, Kniha o znacích i osudech rodů žijících v Čechách a na Moravě podle starých pramenů a dávných ne vždy věrných svědectví*. Praha: Horizont, 1997. ISBN 8070120703.

Obecní věstník zemského hlavního města Brna. Článek: Dům moravských stavů. Ročník 14, číslo 16. 15. srpna 1934.

Ottův slovník naučný nové doby: dodatky. Díl 4. Sv. 1, Majon - Od. Praha: Paseka, 2001.

708 s., obr. příl. ISBN 80-7185-358-5.

Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Díl 4, Bianchi-Giovini - Bžunda. [Praha]: Paseka, 1997. 1026 s., obr. příl., mp. příl. ISBN 80-7185-089-6.

Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Díl 15, Krajčij - Ligustrum. Praha: Paseka, 1999. 1066 s., il. příl. ISBN 80-7185-226-0.

PAPROCKÝ Z HLOHOL A PAPROCKÉ VŮLE, Bartoloměj a Karel KREJČÍ. *Zrcadlo Čech a Moravy*. Editor Josef POLIŠENSKÝ. Praha: Evropský literární klub, 1941, 258 s. Národní klenotnice.

PILNÁČEK, Josef. *Staromoravští rodové*. Vídeň, 1930.

PLAČEK, Miroslav a Peter FUTÁK. *Páni z Kunštátu: rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. Šlechtické rody Čech, Moravy a Slezska. ISBN 80-7106-683-4. ZŘÍDKAVESELÝ, František. *Brněnské radnice*. Brno: Litera Brno, 2005. ISBN 80-903586-0-8.

PLAČEK, Miroslav a Peter FUTÁK. *Páni z Kunštátu: rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. Šlechtické rody Čech, Moravy a Slezska. ISBN 80-7106-683-4.

Rypáček, František. *Paměti a zápisky Smilla II. Osovského z Doubravice a na Třebíči*. Brno 1897

SEDLÁČEK, August. *Českomoravská heraldika*. V Praze: Nákladem České akademie věd a umění, 1925, 743 s.

STIBOR, Jiří. *Zemský soud markrabství moravského 1593 v Paprockého Zrcadle*. Ostrava: Klub genealogů a heraldiků (KGHO), 1986, 13 s.

ŠTOURAČOVÁ, Jiřina. *Vývoj správních institucí českého státu 1526-1848*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7195-7.

TIRAY, Jan. *Vlastivěda moravská*. V nakl. GARN 1. vyd. Brno: GARN, 2008, 456 s., [2] složené l. obr. příl. ISBN 978-80-86347-98-1.

VÁLKA, Josef a Bedřich ČEREŠŇÁK. *Přehled dějin Moravy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, 240 s.

VÁLKA, Josef. *Dějiny Moravy*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1995. Vlastivěda

moravská. ISBN 8085048620.

WURZBACH, Constantin von. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche seit 1750 in den österreichischen Kronländern geboren wurden oder darin gelebt und gewirkt haben.* Wien: Verlag der k.k. Hof- und Staatsdruckerei, 1868.

Internetové zdroje:

<http://pamatkovykatalog.cz/?element=2279126&action=element&presenter=ElementsResults>

<http://www.bam.brno.cz/objekt/c124-adaptace-nove-radnice?filter=code#!prettyPhoto>

http://www.obecvalec.cz/userFiles/zpravodaj-2006_3.pdf

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lenka Burešová
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy, PdF. UP
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Hana Myslivečková, CSc.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Erbovní galerie Nové radnice v Brně- dokumentace a restaurování
Název v angličtině:	Heraldic gallery of the New Town Hall in Brno-documentation and restoration
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá kamennou erbovní galerií v brněnské Nové radnice - z období pozdní renesance. V první části se věnuji historii Zemského domu, moravskými zemskými soudy, sněmy a přísedícími členy soudu. Ve druhé (nejobsáhlejší) části jsem vytvořila heraldický katalog dochovaných erbů, ve kterém uvádím prosopografické údaje majitele erbu, nákresy erbů, vlastní fotografie a blasonování. Ve třetí, heraldické části se zabývám heraldickému, epigrafickému a výtvarnému zhodnocení erbů. Text doplňuji o restaurátorskou zprávu.
Klíčová slova:	Heraldika, erby, moravské dějiny, předbělohorské období, stavovství, samospráva, Markrabství moravské, moravské zemské soudy, sjezdy, sněmy, moravská šlechta, nejvyšší úředníci, rytířstvo, moravské rody, reprezentace, radnice, rytířský sál, sněmovna, renesance, epigrafie, restaurování, blasonování, štít.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis concerns with the stone heraldic gallery in the Brno New Town Hall - from the late Renaissance period. In the first part I devote with the history of the Provincial house in Brno, the Moravian provincial tribunals, the moravian councils and with the assisting members of the court. In the second (most extensive) section I created a heraldic catalougue of preserved coats of arms, in which I present prosopographic data of the owner of the coat of arms, their drawings, own photographs and heraldic description. In the third - heraldic part devotes with the heraldic, epigraphic and visual evaluation of coats of arms. The text is complemented by the restoration report.
Klíčová slova v angličtině:	Heraldry, coats of arms, Moravian history, government, the Margraviate of Moravia, Moravian provincial courts, congresses, councils, Moravian nobility, knights, representation, town hall, knights hall, Renaissance, epigraphy, restoration, high ranking officials, chivalry, Moravian dynasty, house of representatives, sign board.
Přílohy vázané v práci:	1 CD
Rozsah práce:	
Jazyk práce:	český